

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

**«МИТНА ПОЛІТИКА ТА АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
УКРАЇНИ»**

**Збірник тез доповідей та матеріалів
учасників круглого столу студентського
Науково-практичного гуртка митної справи
кафедри фінансового менеджменту**

Львів – 8 грудня 2021 р.

Митна політика та актуальні проблеми економічної безпеки України: Збірник тез доповідей та матеріалів учасників круглого столу студентського Науково-практичного гуртка митної справи кафедри фінансового менеджменту. – 8 грудня 2021 р. – Львів: ФУФБ, 2021. – 59 с.

Редакційна колегія:

Ситник Н. С., завідувач кафедри фінансового менеджменту, д.е.н., професор

Дубик В. Я., доцент кафедри фінансового менеджменту, к.е.н., доцент

Голинський Ю. О., доцент кафедри фінансового менеджменту, к.е.н., доцент

Тексти подаються в авторській редакції. Відповідальність за точність, достовірність та зміст матеріалів несуть автори.

Матеріали круглого столу призначені для викладачів, аспірантів і студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти.

Наша адреса:

Львівський національний університет імені Івана Франка, факультет управління фінансами та бізнесу, кафедра фінансового менеджменту.

79038, м. Львів, вул. Медової Печери, 53, каб. 114.

<https://financial.lnu.edu.ua/department/finansovoho-menedzhmentu>
derzhavni.finansu@ukr.net

ЗМІСТ

Амбриз А.Р. ПОНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА ЧЛЕНСТВО УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ.....	5
Баляс Я.С. МОДЕРНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ ФІНАНСАМИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ.....	8
Баранова А.О. ВПЛИВ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ.....	10
Бацман І.В. ПЕРСПЕКТИВИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА РОЗВИТКУ.....	12
Боднарук Н. В. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	15
Бундз Н.Б. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ.....	17
Буренко А.С. СУЧАСНИЙ СТАН МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	20
Ваєриньчук А.П. ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ.....	22
Віхоть О.С. ПРІОРИТЕТНІ ВЕКТОРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТА ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ.....	24
Дрозд Ю. І. МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	27
Єременко В.В. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ.....	29
Закорко К. К. ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ В УКРАЇНСЬКУ ПРАКТИКУ МИТНОГО КОНТРОЛЮ.....	32
Іванків В. О. АВТОРИЗОВАНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ОПЕРАТОР: ЙОГО ПЕРЕВАГИ ДЛЯ БІЗНЕСУ.....	34

Козерема В.А. БЕЗРОБІТТЯ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	36
Кольба Р.М. ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ.....	38
Корж М.А. МИТНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ЕФЕКТИВНІ СПОСОБИ ЇХНЬОГО ВИРІШЕННЯ.....	41
Кравчук А.С. МИТНИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	43
Петрів М.В. СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	45
Прокопчук В.О. ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	48
Стеблик Н. В. БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	51
Цимбал К.В. ПОДАТКОВА АМНІСТІЯ: ПОНЯТТЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ. УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	53
Юсковець І.М. ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА - ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ.....	56
Яковець І.В. ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	58

Амбриз А.Р.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Клепанчук О.Ю.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ПОНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА ЧЛЕНСТВО УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

На сучасному етапі розвитку економіки України дедалі більшого значення набуває зовнішньоекономічна безпека. Особливо актуальним є дослідження загроз та проблем зовнішньоекономічної безпеки. Сьогодні Україна є членом багатьох міжнародних організацій, що в свою чергу підвищує рівень зовнішньоекономічної безпеки нашої держави.

Зовнішньоекономічна безпека - це стан відповідності зовнішньоекономічної діяльності національним економічним інтересам, що забезпечує мінімізацію збитків держави від дії негативних зовнішніх економічних чинників та створення сприятливих умов для розвитку економіки завдяки її активній участі у світовому розподілі праці [1].

З огляду на динамічність та переважно деструктивний характер зовнішнього середовища трактування сутності зовнішньоекономічної безпеки варто шляхом визначення її основних цілей, зокрема досягнення основних груп національних інтересів (стратегічні та геополітичні, які пов'язані із забезпеченням національної безпеки України та захистом її незалежності; економічні, які пов'язані з інтегруванням економіки України у світове господарство; регіональні, субрегіональні, локальні інтереси, які пов'язані із забезпеченням специфічних потреб внутрішнього розвитку України) [2].

Зовнішньоекономічна безпека має ряд загроз. Виділимо основні з них:

1. Збільшення негативного сальдо зовнішньої торгівлі.
2. Зниження валютних резервів країни.
3. Укладення відносин з міжнародними організаціями та фондами. Низький рівень діяльності іноземних та вітчизняних інвесторів.
4. Недоотримання коштів від інвесторів.
5. Зменшення приросту ВВП.
6. Гальмування зростання всіх секторів економіки.
7. Брак кваліфікованих кадрів.
8. Підпорядкованість національної економіки зовнішнім ринкам [3].

Для визначення рівня зовнішньоекономічної безпеки України як основа для прийняття управлінських рішень на державному рівні використовується широкий спектр індикаторів (показників). Серед них можемо виділити коефіцієнт відкритості національної економіки (відношення обсягу зовнішньої торгівлі, тобто експорту та імпорту, до ВВП); коефіцієнт покриття імпорту експортом; відношення обсягу експорту до ВВП; відношення обсягу імпорту до ВВП; відношення зовнішнього боргу до ВВП; сальдо зовнішньоторговельної діяльності; товарну структуру експорту та імпорту; географічну структуру експорту та імпорту; товарну структуру критичного імпорту; співвідношення між обсягами залученого капіталу та експортом вітчизняного капіталу; співвідношення цін на зовнішньому й внутрішньому ринках; енергомісткість та матеріаломісткість експорту; співвідношення між обсягами національного виробництва та експорту до певних країн; вплив виробництва експортної продукції на екологію; питому вагу експорту наукоємної продукції в загальному обсязі експорту; питому вагу імпорту наукоємної продукції в загальному обсязі імпорту; частку експорту на душу населення; частку іноземних інвестицій у ВВП; співвідношення тарифного й нетарифного регулювання; відкритість економіки [4].

Зовнішньоекономічна безпека (ЗЕБ) є невід'ємною складовою економічної безпеки України, що полягає в мінімізації збитків держави від впливу негативних

зовнішньоекономічних чинників, створення сприятливих умов для розвитку національної економіки шляхом її активної участі у світовому поділі праці. Класифікація складових частин зовнішньоекономічної безпеки України, система показників та індикаторів для її аналізу наведені на рис. 1.

Рис. 1. Складові зовнішньоекономічної безпеки України

Джерело: [5]

Для забезпечення зовнішньоекономічної безпеки України пріоритетними завданнями державної політики повинні стати:

- підтримка вітчизняних експортерів, розробників імпортозамінних товарів і виробників конкурентоспроможної продукції;
- створення ефективної банківської та гнучкої кредитної системи,
- гарантування прав власників валютних коштів;
- створення інфраструктури зовнішньої торгівлі та сучасної системи її інформаційного забезпечення;
- проведення гнучкої експортно-імпоротної політики;
- удосконалення механізмів державного регулювання зовнішньої торгівлі;
- диверсифікація експорту та імпорту [2].

Реалізація Україною свого потенціалу знаходиться у безпосередній залежності від її активного і повномасштабного входження до світового співтовариства, її участі в існуючій системі міжнародних організацій. Міжнародні організації відіграють значну роль у політичних процесах сучасного світу й нерідко мають вирішальний голос у врегулюванні міжнародних конфліктів. Тому створення цілісного уявлення про місце України у міжнародних організаціях, членом яких вона є, та перспективи набуття членства у найбільш потужних міжнародних організаціях сучасності – Європейському Союзі та НАТО є неабияк важливими [6].

Міжнародна асоціація економічних наук – об'єднання національних асоціацій економістів, створене в 1950р. з ініціативи ЮНЕСКО. Мета організації – поширення економічних знань, розширення особистих контактів і поліпшення взаєморозуміння між ученими різних країн через організацію наукових конференцій і конгресів, проведення спільних або паралельних досліджень.

Україна і ЄС. Європейське співтовариство визнало Україну як незалежну державу в 1991 р. Україна відкрила представництво й посольство в Брюсселі, а Європейська комісія, відповідно, – представництво в Києві. Україна стала

правонаступницею Угоди про торгівлю та комерційну й економічну співпрацю, укладену між СРСР та Європейським співтовариством у грудні 1989 р. У Люксембурзі 14.06.1994 р. було підписано Угоду про партнерство і співпрацю між Україною і ЄС (УПС). Економічна інтеграція та розвиток торговельних відносин між Україною та ЄС передбачають лібералізацію й синхронізоване відкриття ринків ЄС та України, взаємне збалансування торгівлі, надання на засадах взаємності режиму сприяння інвестиціям з ЄС в Україну та українським експортерам – на ринках ЄС, запровадження спільного правового поля і єдиних стандартів у сфері конкуренції й державної підтримки виробників, ліквідацію обмежень розвитку конкуренції та обмеження застосування засобів протекціонізму тощо.

Україна і Світова організація торгівлі. Мета створення СОТ – забезпечення функціонування системи світової торгівлі на основі єдиних правил так, щоб ринки залишалися відкритими і щоб доступ на них не міг бути порушений введенням раптових і довільних обмежень на імпорт. Світова організація торгівлі – це міжнародна економічна організація, членами якої вже нині є понад 148 країн, частка яких в обсягах світової торгівлі становить близько 95%. Після приєднання низки країн, які нині є кандидатами на вступ до СОТ, ця організація здійснюватиме майже весь світовий торговельний оборот товарів та послуг. Процес вступу України до СОТ розпочато ще в 1993 р., а 06.02.2008 р. було підписано угоду про вступ України до СОТ. Вступ до СОТ – це насамперед приєднання до загальноприйнятих правил цивілізованого ринку, які мають значні переваги, - це стимул до національного розвитку України, який сприяє розгортанню адекватних адаптаційних програм та механізмів, інформаційних кампаній, тренінгів та інших комунікативних заходів.

Україна в МВФ. Статусу члена МВФ Україна набула 03.09.1992 р. Її квота в МВФ становила 997,3 млн. СПЗ (приблизно \$1523 млн.). Міжнародний валютний фонд виділив для України системну трансформаційну позику (СТФ) та резервний кредит “стенд-бай”.

Україна та ЄБРР. Банк надає кредити й капіталовкладення, підтримує ініціативи щодо забезпечення додаткового фінансування приватних підприємств, приватизації через надання технічних послуг та фінансування найперспективніших приватизованих підприємств [7].

Отже, інтеграція економіки України до світової економічної системи загострює питання зовнішньоекономічної безпеки, без гарантування якої країна не може бути повноправним учасником світогосподарських зв'язків, посісти належне місце в міжнародному поділі праці та мати належну систему захисту й протидії глобальним викликам її економічній безпеці зокрема та національній безпеці взагалі. Для України надзвичайно важливо, щоб зовнішньоекономічна безпека була на належному рівні. Міжнародні організації неабияк впливають на зовнішньоекономічну безпеку України. Тому створення цілісного уявлення про місце України у міжнародних організаціях та перспективи набуття членства у найбільш потужних міжнародних організаціях сучасності – Європейському Союзу та НАТО є пріоритетними завданнями.

Список використаних джерел:

- 1. Економічна безпека : навч. посібник. / укл. Н.С. Іванова / Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. маркетингу, менеджменту та публ. адміністрування. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 139 с.*
- 2. Пунда Ю., Козинець І., Клименко В. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник. Київ : НУОУ ім. І. Черняхівського, 2020. 328 с.*
- 3. Матвійчук Н. В. Зовнішньоекономічна безпека України в умовах кризових явищ. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153580586.pdf>*

4. Стучинська Н. Зовнішньоекономічна безпека України в умовах глобалізаційної динаміки: проблема оптимальних співвідношень. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 8. С. 101–105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2016_8_24
5. Яковенко В., Борщинська Т. Формулювання загроз та оцінювання рівня зовнішньоекономічної безпеки України. БізнесІнформ. 2018. № 12. С. 71–77.
6. В. І. Аранчій, І. В. Перетяцько Зовнішньоекономічна безпека України в контексті міжнародної інтеграції. – Економіка, 2012 р.
7. Макар Ю. І. Україна в міжнародних організаціях: навч. посібник / Ю. І. Макар, Б. П. Гдичинський, В. Ю. Макар, С. Д. Попик, Н. Ю. Ротар; за ред. Ю. І. Макара. – Чернівці : Прут, 2009. – 880 с.

Баляс Я.С.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

МОДЕРНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ ФІНАНСАМИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

На сучасному етапі розвитку економіки у умовах реформування всіх секторів суспільного життя та децентралізації управління першочерговим значенням є ефективна система управління публічними фінансами для того, щоб забезпечити стабільність національної бюджетної системи та фінансову безпеку держави.

Однією з найважливіших складових фінансової системи держави є місцеві фінанси, які забезпечують фінансування значної частини витрат на обслуговування населення у їх соціально-культурних та комунально-побутових потребах.

Місцевими фінансами називають систему формування, розподілу й використання фінансових ресурсів для забезпечення виконання місцевими органами влади покладених на них функцій і завдань як власних, так і делегованих. Особливості місцевих фінансів полягають у наступному: в основі місцевих фінансів лежить система економічних відносин, пов'язаних з розподілом і перерозподілом вартості валового внутрішнього продукту; процес реалізації цих відносин супроводжується формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів; цільова підпорядкованість цієї системи відносин забезпечення органів місцевого самоврядування фінансовими ресурсами, необхідними для виконання покладених на них функцій і завдань [1].

Водночас місцеві фінанси як цілісна і складна система економічних відносин, повинні відіграти важливу роль у реформуванні вітчизняної економіки, створенні основ ринкового господарювання, формуванні демократичної, соціальноорієнтованої держави [1].

Розвиток інституту місцевого самоврядування відбувається за умови ефективного функціонування системи його фінансового забезпечення. При цьому важливим є функціонування органів місцевого самоврядування в умовах фінансової незалежності та самодостатності. Індикатором фінансової самостійності органів місцевого самоврядування вважаємо наявність достатнього обсягу власних фінансових ресурсів для виконання повноважень на належному рівні, забезпечення економічного розвитку, задоволення суспільних потреб і здійснення регулювання й управління суттєвою часткою суспільних справ під власною відповідальністю [2].

Однією з найважливіших проблем організації бюджетних відносин на місцевому рівні є невідповідність доходів та видатків. Серед основних причин дефіциту власних стабільних надходжень місцевих бюджетів можна виділити наступні:

- консолідація фінансових ресурсів у державному бюджеті країни, що знижує значення місцевих бюджетів у вирішенні життєво важливих питань регіонів;
- порушення норм бюджетного законодавства щодо зарахування окремих доходів до місцевих бюджетів відповідного рівня;
- низький рівень обґрунтованості та прогнозованості дохідної частини бюджету;
- незаконні витрати внаслідок зайвої оплати за виконані ремонтно-будівельні роботи;
- високий рівень централізації бюджетних ресурсів;
- невирішеність питання подолання заборгованості між бюджетами різних рівнів за взаємними розрахунками;
- тенденція здійснення видатків з місцевих бюджетів без відповідного підкріплення дохідними джерелами, що приводить до дотаційності місцевих бюджетів [3, с.62].

З огляду на все вище перелічене, необхідною умовою є модернізація системи управління місцевих фінансів. З метою збільшення частки власних доходів місцевих бюджетів, зменшення залежності громади від фінансової допомоги, підвищення ефективності управління місцевими фінансами, досягнення збалансованості бюджету, необхідно:

- 1) підвищити ефективність використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування та прозорість формування місцевого бюджету;
- 2) запровадити використання новітніх інформаційно-телекомунікаційних технологій, з метою залучення населення громади в процес формування місцевого бюджету;
- 3) упорядкувати міжвідомчу координацію між державними та місцевими органами управління фінансами;
- 4) перенести акцент у місцевому оподаткуванні на податки з доходів населення, на прибуток підприємств, на нерухомість;
- 5) піднести фіскальну роль місцевих податків і зборів;
- 6) удосконалити процес управління державними фінансами з точки зору складання та виконання бюджетів на всіх рівнях;
- 7) підвищити превентивні заходи та посилити контроль стосовно порушення бюджетного законодавства у сфері мобілізації доходів до місцевих бюджетів;
- 8) приділити більше уваги розвитку місцевих податків і зборів, які відображають політику органів місцевого самоврядування в галузі зайнятості, соціального захисту населення, охорони навколишнього природного середовища
- 9) забезпечити гармонізацію системи управління державними фінансами з міжнародними стандартами [1].

Окрім того, територіальні громади повинні стати активними учасниками забезпечення соціально-економічного розвитку територій, а органи місцевого самоврядування – бути зацікавленими у збільшенні обсягів власних надходжень бюджетів базового рівня [2, с. 157].

Таким чином, місцеві фінанси – це основна фінансова складова, яка виступає каталізатором реалізації необхідних потреб і ресурсів громади у соціально-економічному розвитку країни. Проте сучасна система управління місцевими фінансами має ряд проблем, які потребують їх вирішення. Вирішення цих проблемних аспектів сприятиме розширенню економічної та фінансової самостійності органів місцевого самоврядування, що є ознакою розбудови демократичної та ринково-орієнтованої держави.

Список використаних джерел:

1. Місцеві фінанси: підруч. / за ред. д.е.н., проф. О. П. Кириленко. 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2015. 448 с.
2. Далевська Т. Бюджетна децентралізація: передумови та напрями реалізації. Світ фінансів. 2016. Вип. 1. С. 149–159.
3. Місцеві фінанси: підруч. / за ред. д.е.н., проф. О. П. Кириленко. 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2015. 448 с.

Баранова А.О.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ

Екстремальна швидкість розвитку технологій, колосальні зміни у бізнес-моделях та на ринку праці, стирання кордонів між фізичними, цифровими та біологічними сферами, цим можна охарактеризувати Четверту промислову революцію. Технологічні прориви в галузі штучного інтелекту, робототехніки, 3D-друку, квантових обчислень, енергозбереження тягнуть за собою трансформацію економічних та фінансових відносин.

Інформаційний вибух посилив прийняття національних та наднаціональних стратегічних документів та програм у сфері розвитку та координації процесів цифровізації. Очікується, що виконання цифрового порядку призведе до збільшення європейського ВВП на 5% за рахунок підвищення рівня навичок серед трудових ресурсів, створення можливості інновацій у державному секторі та реформування базових умов для Інтернет-економіки[2].

Фінансова система забезпечує взаємодію та опосередковує господарські зв'язки як централізованої, так і децентралізованої сфер. У кожній сфері фінансові ресурси детально, на різних рівнях управління формуються, розподіляються і використовуються виходячи з їх функціонального змісту та особливостей побудови фінансових відносин між суб'єктами взаємодії. Один із найпомітніших і найглибших впливів, є вплив цифрових перетворень на фінансову систему, це пов'язано з розвитком електронного уряду, швидким розповсюдженням послуг електронних платежів, видачею кредитів без посередників, інтересу до криптовалютних операцій[3]. Завданням держави є сформування «правил гри», що будуть зрозумілими всім реальним та потенційним учасникам. У цьому аспекті, перш за все, мова повинна йти про встановлення спільного середовища довіри в цифровому фінансовому просторі[1].

У децентралізованій сфері фінансової системи технологічні новації стосуються насамперед банківської сфери та онлайн-платформи. На сьогодні, участь банків у системі швидких платежів, як альтернативі переказам за допомогою банківських карток, стала обов'язковою. Криптовалюта, ICO та майнінг поки що не отримали законодавчого закріплення і, як наслідок, обмежуються можливості фінансової технології в умовах невизначеності позицій в органах влади. На жаль, саме відставання розвитку сучасної економічної теорії, недостатня оцінка ризиків та шансів, що супроводжують цифрову економіку, створюють передумови для прийняття помилкових рішень у галузі її правового регулювання.

Різні країни висловлюють неоднозначну позицію щодо криптовалют та визнання активу засобом платежу, можливістю обміну на товари та послуги, політики

оподаткування. Оголосили про свій намір запровадити національну криптовалюту Канада, Японія, Естонія, Австралія, ОАЕ, Росія, Казахстан та ін. Народний банк КНР у 2018 році визнав криптовалюту «неминучою реальністю» та прискорює національну програму випуску цифрових грошей[4].

Розглядаючи цифровізацію сфери публічних фінансів, зрозуміло, що це інструмент і результат ефективного державного управління, що відображає загальні тенденції розвитку цифрових технологій і визначальний розвиток соціально-економічних інститутів, платформних рішень, сервісів у країні в цілому, в регіонах і в бізнес-середовищі[5].

Державний сектор є драйвером розвитку галузі інформаційних технологій загалом. Однак розвиток цифрової екосистеми у сфері управління публічними фінансами може бути обмеженим:

1. порушенням термінів введення в експлуатацію інформаційних систем та підсистем через бюрократичні процедури;
2. затримкою актуалізації інформації різними відомствами в інформаційних системах через недосконалі правові норми, відсутність технічної можливості;
3. використанням застарілого технічного та технологічного забезпечення;
4. суттєвими витратами на технічне та технологічне забезпечення;
5. несвоєчасним навчанням кадрів по роботі з новими системами та підсистемами[6].

Цифрова трансформація змінює структуру та інструменти фінансових відносин та виявляє ризики та «вузькі» місця, що здатні негативно позначитися на стійкості всієї системи. Ризики безпеки даних та конфіденційності, пов'язані з більш широким застосуванням технологій виходять на перше місце. Швидке поширення технологій та низький рівень цифрової та фінансової грамотності є сприятливими умовами для поширення інтернет-шахрайства, що несуть ризики фінансових втрат для фізичних та юридичних осіб. Вирішення проблеми може розглядатися через надання фінансових, технічних, освітніх, культурних можливостей для населення у сфері цифровізації.

У децентралізованій сфері цифровізація поступово стирає межу між банківською та небанківською діяльністю, швидкість створення нових платіжних інструментів випереджає можливість адаптації фізичних банків. Суб'єктами децентралізованого ринку є стартапи, фінансові організації, інтернет-корпорації, технологічні платформи, телеком-компанії, ретейлери та інші компанії, які мають значний масив даних про користувачів та споживачів. У зв'язку з цим суттєво зростають ризики кібербезпеки.

Низькі реальні доходи населення стають одним із бар'єрів у сфері публічних фінансів, що обмежують можливість користування суперсервісами цифрової держави. Будівельним блоком є фінансова інклюзивність, задля скорочення бідності і можливостей економічного зростання, а доступ до цифрових фінансових послуг має вирішальне значення для приєднання до нової цифрової економіки[7].

Щодо цього, Світовий банк виступив з ініціативою UFA2020, яка передбачає, що усі повнолітні зможуть мати доступ до операційного рахунку або електронного інструменту для зберігання грошей, відправки платежів та отримання депозитів, як основний будівельний блок для управління своїм фінансовим життям. Фінансова доступність полегшує повсякденне життя та допомагає сім'ям ставити довгострокові цілі, управляти ризиками та витримувати фінансові потрясіння, що у сукупності підвищує якість їхнього життя[8].

На сучасному етапі найважливішими пріоритетами держави мають стати забезпечення доступу до фінансових сервісів, послуг та інформації, безперервне підвищення цифрової та фінансової грамотності населення, бізнесу, підвищення

компетенцій державних службовців, формування культури цифрової доби та своєчасне нормативно-правове забезпечення процесів цифровізації.

Список використаних джерел:

1. *Financial markets, insurance and pensions% digitalization and finance*. OECD. 2018. URL: <http://www.oecd.org/finance/Financial-markets-insurancepensions-digitalisation-and-finance.pdf>
2. Gulin K.A., Uskov V.S. *On the role of the Internet of things in the transition to the fourth industrial revolution. Problems of territorial development*. 2017. (4): 120-132. [Internet] URL: http://pdt.vscs.ac.ru/article/2303?_lang=en
3. *Review on the outlook for the UK financial system: What is means for the bank of England*. 2019. [Internet] URL: <https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/report/2019/future-of-finance-report.pdf>
4. Molchanova N.P. *Transformation of Financial Relations in the Conditions of Formation of the Digital Economy. Scientific Research of Faculty of Economics. Electronic Journal*. 2017; 9 (3): 7-16.
5. Dubovik A.V. *The Task is not to reduce the number, but to free from routine. Finance*. 2019; (3). URL: <http://bujet.ru/article/369905.php>
6. Dyatlov S.A., Lobanov O.S. *E-government in the conditions of digital neuro-network economy: monograph*. Saint-Petersburg, Publishing house Saint-Petersburg State University of Economics, 2017. 163 p.
7. *Global Financial Development Report 2014: Financial Inclusion*. URL: http://siteresources.worldbank.org/EXTGLOBALFINREPORT/Resour ces/8816096-1361888425203/9062080-1364927957721/GFDR_2014_Concept_Note_Final.pdf
8. *UFA2020 Overview: Universal Financial Access by 2020*. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion/brief/achieving-universalfinancial-access-by-2020>

Бацман І.В.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Дубик В. Я.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Зовнішньоекономічна діяльність досить різноманітна, а також має багато чинників, які можуть впливати на неї. Класифікація зовнішньоекономічної діяльності – це поділ окремих груп зовнішньоекономічних операцій на сегменти для досягнення поставлених цілей. Виділяються основні форми зовнішньоекономічної діяльності: торгівля, послуги, бартер, лізинг, обмін, франчайзинг. Основними видами зовнішньоекономічної діяльності є: зовнішня торгівля, економічне співробітництво в усіх галузях народного господарства, науково-технічне співробітництво [1, с. 40].

Зовнішньоторговельна діяльність є важливим джерелом валютних надходжень до бюджету країни, матеріальною основою відносин з іншими країнами і важливою складовою економічної та зовнішньої безпеки держави [2, с. 31].

За допомогою міжнародної торгівлі можливий розвиток країни, вона дає можливість перейти на інші ринки збуту продукції, впровадити нові технології та більш раціонально використовувати ресурси. Український ринок містить галузі, які є досить конкурентоспроможними, вони пропонують вже готову продукцію чи сировину, при цьому не виробляючи товарів з високою доданою вартістю. Такі пропозиції не є ефективними на ринку, оскільки розвинені країни намагаються навпаки зберегти свої природні ресурси використовуючи експортування високотехнологічних послуг для максимізації прибутків.

До основних складових зовнішньоекономічної діяльності відносяться експортні та імпорتنі операції, що налічують понад 80% усіх операцій ЗЕД.

Найбільшим партнером із зовнішньої торгівлі України є Європейський Союз. Частка країн, що до нього входить, у зовнішньоторговельному обороті товарів і послуг склала 40,9% у 2020 році [3].

Експорт товарів і послуг за підсумками 2020 року зменшився на 7,3% у порівнянні з показниками 2019 року та склав 5,1 млрд дол.. За показниками попередніх років, у 2018 та 2019 роках спостерігалось збільшення експорту товарів та послуг. За підсумками 2019 року експорт товарів та послуг по відношенню до 2018 збільшився на 6,8 млрд дол., у відсотках збільшився на 11,8% (табл. 1) [4].

Табл. 1

Динаміка обсягів експорту товарів та послуг в Україні, млрд дол.

	2018	2019	2020	2019/2018, %	2020/2019, %
Експорт товарів і послуг	57,3	64,1	59,0	111,8	92,7
Експорт товарів	47,3	50,1	49,2	105,7	98,2
Експорт послуг	11,6	15,6	11,2	134,3	71,8

Джерело: складено авторами на основі [3, 4]

На експорт українських товарів впливає продукції АПК та харчової промисловості, що займає, 45,1% всього експорт, наступними ідуть продукції металургійного комплексу – 18,4%, продукції машинобудування – 11,0%, мінеральні продукти – 10,8%, продукція хімічної промисловості – 5,5% [3].

Імпорт товарів і послуг за підсумками 2020 року по відношенню до 2019 року зменшився на 7,7 млрд дол. Це привело до скорочення імпорту товарів та послуг на 11,4%. За підсумками 2019 року імпорт товарів і послуг по відношенню до 2018 року збільшився на 4,2 млрд дол.. У відсотках збільшення імпорту товарів та послуг у 2019 та 2018 роках є 6,7% та 14,3% відповідно (табл. 2) [4].

Табл. 2

Динаміка обсягів імпорту товарів та послуг в Україні

	2018	2019	2020	2019/2018, %	2020/2019, %
Імпорт товарів і послуг	63,5	67,7	60,0	106,7	88,6
Імпорт товарів	57,2	60,8	54,3	106,3	89,3
Імпорт послуг	5,8	6,9	5,2	110,0	75,3

Джерело: складено авторами на основі [3, 4]

Головні товари, що Україна імпортує, є продукція машинобудування, яка займає 34,2% імпортованих товарів, хімічної промисловості – 19,8%, мінеральні продукти – 15,9%, продукцію АПК та харчової промисловості – 12,0%, продукцію металургійного комплексу та легкої промисловості – 5,8% та 5,5% відповідно [4].

За підсумками 9 місяців 2021 р. експорт товарів у порівнянні до аналогічного періоду 2020 р. зріс на 13,4 млрд дол. і становив 48,4 млрд дол. Зростання відбулось по всій товарній структурі експорту. Основна частина зростання була сформована експортом металів та виробів з них, а також мінеральних продуктів. Зокрема, експорт металів та виробів з них зріс на 74,4 % або на 5 млрд дол. Експорт мінеральних

продуктів зріс майже у два рази (на 95,9 %) або на 3,2 млрд дол. В основі цього зростання було збільшення експорту залізної руди до ЄС на 0,9 млрд дол. та Китаю – на 0,8 млрд дол. Також збільшився експорт продукції хімічної промисловості (на 723 млн дол. або на 36,8 %) і машин, устаткування та транспорту (на 575 млн дол. або на 14,8 %) [5].

Імпорт товарів за підсумками трьох кварталів 2021 р. у порівнянні з аналогічним періодом 2020 р. збільшився на 12,4 млрд дол. і становив 50,5 млрд дол. Значною мірою на зростання імпорту вплинуло збільшення Україною витрат на закупівлю паливно-енергетичних товарів (на 3,7 млрд дол. або 64,3 %), машин, устаткування та транспорту (на 3,6 млрд дол. або на 28,4 %), а також продукції хімічної промисловості (на 2,5 млрд дол. або на 31,8 %).

Розглянувши зміни зовнішньоекономічної діяльності України, можна виділити ряд проблем, які впливають на експорт та імпорт країни. До основних можна віднести такі:

- проблеми розвитку зовнішньоекономічної діяльності, а саме сюди відноситься: митне, податкове регулювання, відшкодування ПДВ;

- пандемія COVID-19, яка вплинула на всі країни, та стала причиною зниження активності підприємств та скорочення виробництва товарів і надання послуг. Все це спричинило зменшення попиту і відбулося падіння цін на світових товарних ринках [2, с. 34];

- український експорт має значну сировинну спрямованість та від зовнішнього ринку збуту суттєво залежать вітчизняні підприємства. Все це обумовлює залежність обсягу надходження валютних ресурсів від зовнішніх цінових коливань;

- продовження торговельної агресії Росії (обмеженість поставок українських товарів на російський ринок, заборона Росією транзиту товарів українського походження до третіх країн).

Усунувши наявні проблеми можна виділити основні напрямки тенденцій розвитку імпорту та експорту в Україні, а саме [1, с. 43]:

- підвищити ефективність державної політики з приводу зовнішньої торгівлі;

- проведення стимулювання регіонів, які майже не задіяні в експортній діяльності, допомога фінансування та інвестування з боку держави;

- перевірка щодо корупційних ситуацій усіх митниць по території країни та перезавантаження кадрової політики;

- введення нової законодавчої бази для більш зручного оформлення документів, що зможе стимулювати потенційних підприємців до здійснення ринкових відносин для участі в міжнародній торгівлі;

- припинення воєнних дій та створення стабілізації політичної діяльності всередині країни, що зміцнить економіку та відкриє нові шляхи для здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Для виходу України на новий рівень та створення ефективної зовнішньоторговельної політики необхідно розвивати внутрішній ринок, проводити заходи поліпшення економічного стану, стимулювати до розширення експорту. Для цього варто розвивати інформаційні та комунікаційні технології, харчову промисловість, машинобудування, послуги реклами та туризму. Звернути увагу не лише на товари, але й надання послуг, адже ця сфера найбільш розвивається по всьому світу, це приведе до збільшення обсягу всього сумарного експорту. Також варто зменшити залежність від імпорту ресурсів, що зможе знизити собівартості продукції та планування більшого випуску для експортування.

Список використаних джерел:

1. Рахман М.С., Євтушенко В.А., Рудас Д.С. Зовнішньоекономічна діяльність України з країнами ЄС. Науково-практичний журнал Інфраструктура ринку. 2020. Випуск 47. С. 39-44.
2. Кондратенко А. І., Бабміндра Д. І., Слободяник І. М. Тенденції розвитку зовнішньої торгівлі товарами України в контексті пандемії COVID-19. БІЗНЕСІНФОРМ. 2021. № 4. С. 30-36.
3. Довідка «Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2020 році». Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=76438c62-5e54-4931-ad98-7fe59d004a2a&title=ZovnishniaTorgivliaUkrainiTovaramiTaPoslugamiU2020-Rotsi&isSpecial=true>
4. Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Зовнішня торгівля України товарами у січні–липні 2021 року. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2021/09/110.pdf>

Боднарук Н. В.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Клепанчук О. Ю.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ РЕАЛІЗАЦІЇ

В останні роки проблема гарантування економічної безпеки займає провідне місце в діяльності підприємства. Керівництво кожної фірми, яка стикалася з певними проблемами в своєму виробництві, намагається знайти інструменти для розпізнавання різного роду чинників, що можуть загрожувати веденню господарської діяльності. І тому, розгляд теми економічної безпеки є необхідною умовою для того, щоб зрозуміти сутність даного поняття, як успішно забезпечити її та основні цілі.

Досліджувана тема є надзвичайно актуальною, адже економічна безпека підприємства є основою його успіху, а ефективне функціонування суб'єктів господарювання означає ріст економіки в загальному, що призводить до суспільного благополуччя. Тому, важливо всесторонньо дослідити сутність та основні цілі економічної безпеки для її ефективного впровадження.

Метою даного дослідження є визначення сутності економічної безпеки підприємства та обґрунтування її основних цілей.

Поняття «економічної безпеки» можна розглядати в багатьох аспектах. Вперше цей термін використав Ф. Рузвельт, а офіційно його почали вживати у 1985 р. при прийнятті на 40-й сесії Асамблеї ООН резолюції «Міжнародна економічна безпека». І перш за все, забезпечення економічної безпеки – це гарантія незалежності, умова стабільності й ефективної життєдіяльності, гарантія успіху країни, підприємства, особистості.

Всього розрізняють вісім рівнів економічної безпеки:

- глобально-цивілізаційний;
- міжнародний;
- національний;
- регіональний;
- безпека підприємства;
- безпека особистості[1].

Поняття саме економічної безпеки підприємства можна розглядати у якості практичного використання принципів сучасного менеджменту, своєчасної реакції на зміни в зовнішньому середовищі, а також ситуаційного підходу, яким визначається швидкість і адекватність реакції, що забезпечують адаптацію підприємства до умов його функціонування[2]. Тобто, економічна безпека – це стан фірми, при якому вона нейтралізує негативні зовнішні впливи й добивається поставлених цілей при найбільш ефективному використанні наявних ресурсів та потенціалу в умовах невизначеності.

Існують різні підходи щодо визначення об'єкту забезпечення економічної безпеки. Так, при побудові загальної системи управління таким об'єктом виступає фінансово-економічна діяльність підприємства в цілому, а для кожного окремого проміжку часу може бути виділений свій пріоритетний об'єкт, наприклад прибуток, грошові потоки, інвестиції, ризики. Джерела формування фінансових ресурсів, структура капіталу, активів можуть виступати об'єктом серед основних задач управління економічною безпекою [3].

З вищесказаного, можемо зробити висновки, що для суб'єктів господарювання основним об'єктом так званої турботи виступають його фінансово-економічні інтереси. Саме фінансова складова економічної безпеки забезпечує ефективне функціонування та успішний розвиток фірми. Але, захист економічних інтересів підприємства має бути розглянутий не тільки з боку фінансової, але також техніко-технологічної, інформаційної, кадрової, маркетингової складових, що відповідає функціональним складовим ресурсного забезпечення діяльності ринкових суб'єктів.

Рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно керівництво і спеціалісти уникатимуть можливих загроз і боротимуться зі шкідливими наслідками негативних складових зовнішнього та внутрішнього середовища.

Головною метою економічної безпеки підприємства є, гарантування його стабільного та найбільш результативного функціонування і високого потенціалу розвитку. Звідси випливають основні функціональні цілі економічної безпеки підприємства:

- 1) забезпечення ефективної фінансової роботи та фінансової незалежності підприємства;
- 2) забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності;
- 3) досягнення високоефективного менеджменту;
- 4) досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу;
- 5) мінімізація шкідливого впливу результатів виробничогосподарської діяльності на екологію;
- 6) кваліфікована правова захищеність підприємства;
- 7) забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці та досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства та відділів організації;
- 8) ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів[2].

Отже, забезпечення економічної безпеки є надзвичайно важливим елементом діяльності суб'єктів господарювання. Її реалізація допоможе досягнути підприємству ефективних результатів виробництва, а також забезпечить високий потенціал для майбутнього розвитку. Однак, варто розуміти, що це є достатньо складна категорія. Вона обумовлюється практично всіма показниками стану та ефективності діяльності підприємства та потребує виключно системного підходу до її реалізації. Саме

комплексний та системний підхід до організації економічної безпеки бізнесу здатний забезпечити його найнадійніший захист.

Список використаних джерел:

1. Дикань В. Л., Воловельська І. В., Маковоз О. В. *Економічна безпека підприємства: Навч. посібник.* Харків: УкрДАЗТ. 2011. URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/5027/3/%d0%9d%d0%b0%d0%b2%d1%87%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b8%d0%b9%20%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba.pdf> (дата звернення: 27.11.2021 р.)
2. Гапак Н. М. *Економічна безпека підприємства: сутність, зміст та основи оцінки.* URL: <https://cutt.ly/4T1QhkH> (дата звернення: 27.11.2021 р.)
3. Романчик Т. В. *Економічна безпека підприємства: функціональні аспекти.* URL: <https://cutt.ly/jT1Ejhe> (дата звернення: 27.11.2021 р.)

Бундз Н.Б.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Голинський Ю.О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ

На сьогоднішній день контрабанда є однією із найбільших перешкод на шляху розвитку України до успішної європейської країни. Сьогодні більшість експортно-імпортних товаропотоків, що проходять через кордони нашої держави є нелегальними. У сучасній економіці України зберігається тенденція щодо зростання рівня порушення митних правил та ввезення контрабандних товарів, що створює реальну загрозу економічній безпеці держави. Саме тому доцільно визначити особливості діяльності митних органів України щодо боротьби з контрабандою, адже згідно з теоріями міжнародної та національної безпеки контрабанда визнана як один із найбільш небезпечних видів злочинів на світовому рівні, який тісно взаємопов'язаний з іншими нелегальними операціями: організованою злочинністю, міжнародним тероризмом, незаконним переміщенням наркотичних речовин, торгівлею людьми та корупційною діяльністю [1].

Відповідно до статті 201 Кримінального кодексу України контрабанда – це переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї або боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), частин вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації [2].

Варто зазначити, що за 2020 рік працівники Державної митної служби виявили порушень митних правил на 2,6 млрд грн, що на 15% більше, ніж у 2019 році [3]. Контрабандне ввезення товарів в Україну сприяє зменшенню попиту на вітчизняну продукцію. Саме це призводить до ліквідації виробництв, зниженню конкурентоспроможності українських підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках, завдає шкоди національним економічним інтересам у сфері економіки, підриває нормальний розвиток українських торгово-фінансових відносин та експортно-імпортних товаропотоків в Україні. Нелегальне ввезення продукції становить загрозу для економічної та інвестиційної привабливості держави. Крім цього, результати такої діяльності негативно впливають на суспільні відносини у

сфері охорони життя та здоров'я населення у випадку контрабанди зброї та боєприпасів, ядерних матеріалів і речовин, позбавляють права громадян на користування культурними цінностями, історичним надбанням України тощо.

Митні органи, до яких належать митниці, митні пости, органи доходів і зборів, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, є одними із основних суб'єктів у сфері боротьби з контрабандою. Саме запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил на всій митній території України є одним із головних завдань митних органів України [4].

Серед правових засад діяльності митних органів щодо протидії контрабанді в Україні можна виділити наступні:

- Митний кодекс України, де вказано, що митні органи з метою виявлення джерел і каналів незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, осіб, які беруть участь у цьому, разом з іншими державними органами, що мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність, можуть використовувати метод контрольованої поставки зазначених засобів, речовин і прекурсорів;
- Стратегія у сфері протидії незаконному виробництву та обігу тютюнових виробів на період до 2021 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України, що визначає мету діяльності митних органів України, якою є покращення здоров'я та добробуту населення шляхом зменшення обсягів незаконного виробництва та обігу тютюнових виробів в Україні, їх незаконного переміщення через митний кордон України;
- Указ Президента України «Про заходи щодо протидії контрабанді та корупції під час митного оформлення товарів» від 9 липня 2019 р., що закріпив ряд заходів, спрямованих на забезпечення реалізації права на підприємницьку діяльність, посилення ефективності протидії контрабанді та корупції під час митного оформлення товарів, що ввозяться на митну територію України, підвищення рівня довіри бізнесу до державних органів;
- Указ Президента України «Про Програму боротьби з контрабандою та порушенням митних правил на 2008-2009 роки»;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми протидії контрабанді та реалізації на внутрішньому ринку незаконно ввезених товарів на 2000-2001 роки»;
- Кримінальний кодекс України, а саме стаття 201, що визначає кримінальну відповідальність за контрабанду [5].

Відповідно до вищезазначених нормативно-правових актів, серед завдань та особливостей діяльності митних органів України у сфері протидії контрабанді та порушенням митних правил можна виділити такі:

- проведення заходів щодо викриття каналів незаконного переміщення через митний кордон України культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї та боєприпасів, спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, фальсифікованих лікарських засобів, у тому числі із використання кінологічних команд, а також товарів із приховуванням від митного контролю або поза митним контролем, встановлення та документування злочинної діяльності осіб, причетних до такої діяльності;
- здійснення у встановленому порядку обміну інформацією з митними органами іноземних держав із питань виявлення, розкриття, припинення й профілактики порушень законодавства в митній сфері згідно з міжнародними угодами;

- проведення заходів щодо запобігання та протидії порушенням митних правил;
- збір, аналіз, узагальнення інформації про порушення законодавства в митній сфері, прогнозування тенденцій розвитку негативних процесів у цій сфері;
- накопичення, систематизація та аналіз інформації про форми, способи вчинення контрабанди й порушень митних правил, структури предметів правопорушень із метою усунення причин та умов їх вчинення, визначення можливих схем незаконного переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України;
- здійснення заходів із виявлення та упередження схем ухилення від сплати митних платежів суб'єктами господарювання при здійсненні зовнішньоекономічних операцій;
- здійснення провадження в справах про порушення митних правил та інші [6].

Для успішного виконання зазначених завдань митні органи України повинні запровадити єдину національну систему контролю за переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України, а також за доставкою товарів та транспортних засобів у пункти призначення (митниці), що активно використовується за кордоном. Це дозволить вчасно виявляти тих, хто порушив українське законодавство чи вдався до так званого «утоплення» вантажів для того, щоб уникнути сплати відповідних зборів і платежів до Державного бюджету України.

Отже, як зазначалося вище, контрабанду слід вважати однією з найнебезпечніших загроз національній безпеці України, тому потрібно зменшувати привабливість контрабандного бізнесу в Україні. Варто зауважити, що діяльність митних органів у сфері протидії контрабанді потребує вдосконалення, оскільки зараз на незаконному перевезенні наживаються і працівники митниці, і контрабандисти. Митники, які пропустили контрабанду повинні бути звільнені та притягнені до адміністративної відповідальності. Потрібно запроваджувати жорсткі методи роботи в цьому напрямку, щоб контрабанда, як явище, взагалі зникла з нашої країни. Удосконалення діяльності митних органів у сфері боротьби з контрабандою можливе з урахуванням розвитку подальшого міжнародного співробітництва, розвитку інформаційних технологій та активної міжвідомчої взаємодії із суміжними правоохоронними службами.

Список використаних джерел:

1. Демчук М. Удосконалення діяльності митних органів у сфері боротьби з контрабандою. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2019. С. 129-133. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2019/4/part_1/28.pdf (дата звернення: 01.12.2021)
2. Кримінальний кодекс України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III // *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 25-26, ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 01.12.2021)
3. Офіційний сайт Державної митної служби. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/za-2020-rik-pratsivniki-derzhmitsluzhbi-viiavili-porushen-mitnikh-pravil-na-26-mlrd-grn-296> (дата звернення: 02.12.2021)
4. Митний кодекс України: закон України від 13.03.2012 р. №4495-VI // *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2012, № 44-45, № 46-47, № 48, ст.552. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 02.12.2021)
5. Чумак В. В. Особливості діяльності митних органів щодо протидії контрабанді. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2020. Вип. 3 (91). URL: <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/1036/932> (дата звернення: 02.12.2021)
6. Основні завдання та функції управління протидії митним правопорушенням та міжнародної взаємодії (митниця). *Державна податкова служба України: офіційний портал*. URL: <https://lv.tax.gov.ua/okremi-storinki/struktura/print-204319.html> (дата звернення: 03.12.2021)

Буренко А.С.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Голинський Ю.О.
Львівський національний університет імені Івана Франка

СУЧАСНИЙ СТАН МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізаційні процеси позитивно впливають на економічну діяльність держави, зокрема відкриття можливостей для України як суб'єкта міжнародних економічних відносин, проте існують ризики, що пов'язані із порушенням митних правил, зменшення суми митних платежів, зростання контрабандних товарів тощо. Тому в умовах глобалізації важливою сферою всіх пов'язаних із нею процесами є митна політика, яка має стати ефективним інструментом реагування на зовнішні загрози та оперативної протидії їх можливих наслідків.

Митна політика України пов'язана з питаннями державної безпеки, оскільки кінцевою метою митної політики є досягнення митної безпеки. Поняття митної безпеки можна визначити як стан митної безпеки Кордонів України та митні інтереси держави.

У свою чергу, поняття «митна безпека» трактується станом захищеності національних інтересів, забезпечення та реалізацію яких покладено на митні органи країни, що надає можливість, незалежно від будь-яких зовнішніх і внутрішніх загроз, забезпечити здійснення митної справи. Тобто митна безпека безпосередньо впливає на елементи економічної безпеки України, тому здійснює вплив, зокрема захищає національні економічні інтереси в зовнішньоекономічній сфері. Тобто станом на сьогодні реформування митної політики в Україні відбувається через такі процеси як уніфікація та гармонізація митного законодавства, розробка ідентичних правил проходження митних формальностей, формування однакових умов переміщення товарів та транспортних засобів через митні кордони держави для заохочення та спрощення ведення законної торгівлі всіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності [3].

Міністерство фінансів України керуватиме концептуальними напрямами реформування державної податкової та митної політики, впровадженням заходів державної митної політики та презентацією найкращого міжнародного досвіду, набутого в діяльності України. митних органів та вдосконалити існуючі. процедури, коригування процесів інституційного оновлення та нарощування потенціалу.

Пріоритетними напрямами реалізації Державної митної політики Міністерства фінансів України є:

- сприяння безпеці та міжнародній торгівлі, включаючи спрощення та гармонізацію митних процедур;
- сприяння ефективному стягненню мит;
- розвиток інфраструктури, електронних технологій та сервісів для міжнародної торгівлі;
- захист суспільства, здоров'я населення та навколишнього середовища, боротьба з незаконним переміщенням наркотиків та зброї;
- підвищення ефективності міжнародного митного співробітництва [1].

Серед країн світу досить розповсюджена домовленість про те, що слід звертати більше уваги покращенню інституційних можливостей митних органів країн. Однак практичні пропозиції щодо організації митної політики для запровадження цих покращень майже відсутні. На теперішній час прикладів достатньо розвиненої та всеохоплюючої стратегії реформування митної політики в світі, за винятком стратегії Європейського Союзу, практично немає. В той же час, потрібно зазначити, що

національне законодавство, зокрема митне законодавство України, містить вагомі відмінності від міжнародних стандартів. Наприклад, тільки 300–400 стандартів митного законодавства України відповідають приблизно 10000 встановленим митним стандартам Європейського Союзу. Причиною такої невідповідності є те, що запровадження норм до національного митного законодавства відбувається без офіційного приєднання до міжнародних конвенцій.

Дослідження даної проблем обумовлене необхідністю вдосконалення та покращення регулювання в Україні у зв'язку з інтеграцією України до Європейського Союзу. Митниця не є постійним явищем і знаходиться в постійному розвитку. Нинішній вигляд він набув у результаті тривалого історичного розвитку від суто тривіальних форм до складної митної структури.

Із соціально-економічним розвитком суспільства, розширенням міждержавних відносин, державними завданнями у сфері митниці ускладнилися. Відповідно, змінилися пріоритети та способи здійснення державної митної політики. Сучасний стан реалізації митної політики вказує на необхідність створення чіткої, логічної та контрольованої вертикалі управління організацією та управлінням процесом митного контролю та митного оформлення.

Сучасний стан реалізації митної політики вказує на необхідність створення чіткої, логічної та контрольованої вертикалі управління організацією та управлінням процесом митного контролю та митного оформлення [2].

Можливим вирішенням організаційних проблем щодо здійснення митної політики та здійснення постдostroкового контролю є поділ митниці на самостійну структуру. Так, у січні 2016 року було зареєстровано проект Закону «Про Національну митну службу України». Мета законопроекту, створити Національну митну службу України як орган виконавчої влади, який забезпечить захист митних інтересів та митної безпеки України, регулює зовнішню торгівлю, захистить внутрішній ринок, розвине економіку України та її інтеграцію у світову економіку, наповнювати державний бюджет та протидіяти митним правопорушенням [6].

Запропонований законопроект є одним із можливих варіантів оптимізації розподілу повноважень для здійснення митного контролю в цілому та, зокрема, для підвищення ефективності контролю. Найбільша кількість невирішених питань сьогодні стосується методологічного забезпечення після ревізійних перевірок. Недоліком нової редакції Митного кодексу України є відсутність ефективної законодавчої бази для створення транзитної привабливості України. Необхідно провести роботу щодо вдосконалення забезпечення правових митних відносин.

Найважливішою з головних проблем митної політики України на даний момент є невідповідність митного контролю сучасним вимогам пропускної спроможності та міжнародним стандартам контролю товарів. Незважаючи на активну співпрацю між Україною та Європейським Союзом, зокрема у впровадженні зони вільної торгівлі, пріоритетними напрямками підвищення ефективності митної політики нашої країни є спрощення митних процедур та створення найбільш сприятливого середовища для учасників зовнішньоекономічної діяльності [4].

Отже, можна дійти до висновку, що гармонізація та уніфікація митного законодавства України відповідно до міжнародних стандартів здійснюється дуже повільно. В свою чергу, зразком вдалого реформування митної політики, яка реалізується через узгоджену зовнішньоекономічну політику, можна вважати саме Європейський Союз.

Так, серед важливих факторів, що сприяли успіху, виділяють такі: проведення реформування на основі продуманої стратегії; поетапність розвитку; посилення ролі міждержавних інститутів із поступовою передачею їм наднаціональних повноважень у різних сферах діяльності; прийняття політичних рішень на основі економічних передумов, зацікавленості реальних суб'єктів господарювання, великого бізнесу;

спадкоємність митної політики, незважаючи на зміну урядів, їх різну політичну орієнтацію; пошук взаємоприйняттого балансу інтересів і досягнення згоди; тісна взаємодія міжнародного митного права і національного права; підготовка необхідної для ефективної митної політики нормативно-правової бази, ретельність і детальність розробки документів і механізмів їх реалізації; опора на суспільну підтримку [5], роз'яснення цілей і передбачуваних результатів тих чи інших кроків для пересічних громадян.

Таким чином, для використання митної політики як безумовного інструменту інтеграції України в міжнародні процеси глобалізації необхідно виробити єдині принципи застосування митних правил, порядку та форм митного адміністрування, впровадити уніфіковані механізми здійснення митних процедур, поглиблення співробітництва з міжнародними митними організаціями та митними органами інших держав, зближення та імплементація національного законодавства з міжнародним митним законодавством.

Список використаних джерел:

1. Міністерство фінансів України. URL <https://mof.gov.ua/uk/customs-policy>
2. Войтенко І. С. Реформування митної політики та безпеки в Україні в умовах євроінтеграції / І. С. Войтенко, О. О. Мазурець. Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика). 2018. № 1–2. С. 68–73.
3. Квеліашвілі І. М. Конвергенція митних принципів і стандартів в умовах євроінтеграції України: державноуправлінський аспект / І. М. Квеліашвілі. Публічне адміністрування: теорія та практика. 2019. № 1. С. 1–14.
4. Колодій І. М. Вплив глобалізації на розвиток співпраці держав в рамках Всесвітньої митної організації / І. М. Колодій. Форум права. 2016. № 3. С. 147–153.
5. Квеліашвілі І. М. Роль наднаціональних інституцій у розвитку митної справи / І. М. Квеліашвілі. Публічне управління та митне адміністрування. 2016. № 2 (15). С. 147–154.
6. Угода про Асоціацію між Україною та ЄС. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>.

Вавериньчук А.П.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ

Пріоритетними завданнями Української держави є досягнення сталого економічного зростання та формування конкурентоспроможної економіки. Для успішного їх виконання необхідно підтримувати розвиток перспективних видів економічної діяльності, інноваційних наукових досліджень, а також розбудову інфраструктури шляхом державного інвестування. Правильно розподілені державні кошти не лише забезпечують реалізацію перспективних інноваційних та соціально значимих проєктів, а й стимулюють приватні внутрішні та іноземні інвестиції в галузі економіки, які потребують зовнішніх впливів для стабільного розвитку.[1]

Питання побудови ефективної, соціально орієнтованої системи публічних фінансів – одне із найбільш актуальних в Україні, адже саме так можливо досягти тих цілей та завдань, які стоять перед державою. Тому воно повинно вирішуватися в залежності від соціально - економічного стану країни, мати наукове обґрунтування, враховувати необхідність забезпечення високих темпів економічного зростання та соціальної гармонії у суспільстві.[2]

Загальноприйнятою є позиція, що суб'єктами управління публічними фінансами виступають держава, фінансові служби державних підприємств, організацій, установ. Основним завданням суб'єктів управління є забезпечення злагодженості функціонування окремих сфер і ланок фінансових відносин, що досягається шляхом чіткого розподілу функціональних повноважень між ними. Об'єктами управління в даній сфері є фінансові відносини, що пов'язані з формуванням та використанням централізованих і децентралізованих фондів фінансових ресурсів в усіх ланках системи державних фінансів країни.

В загальному випадку управлінський вплив суб'єктів на об'єкти управління зводиться до дії на :

- грошовий обіг як рух суспільних фондів у грошовій формі в процесі розширеного відтворення;

- кругообіг капіталу, що охоплює його авансування, використання у виробництві, реалізацію виготовленого товару і повернення капіталу до вихідної форми;

- фінансові ресурси і їхні джерела у вигляді грошових фондів, що використовуються для забезпечення безперебійного функціонування і розвитку виробництва, соціально-культурної сфери;

- фінансові відносини, які виникають між підприємствами і державними установами й іншими структурами.[3]

На даний час неможливо представити розвиток суспільства без ефективного функціонування системи публічних фінансів, тому що саме публічні фінанси є інструментом втручання держави в економіку та соціальну сферу та її регулювання.

Становлення та розвитку системи публічних фінансів, почав активними темпами запускатися у другій половині ХХ ст., коли спостерігалися значні трансформації у цій сфері і публічні фінанси перетворилися у загальносуспільне надбання. На практиці цей процес знайшов відображення в тому, що ключові засади функціонування публічних фінансів стали регламентуватися нормами конституцій.[2]

Актуальним питанням покращення управління публічними фінансами завжди було не лише в Україні, але й в інших країнах, що перебувають на шляху економічного розвитку. Відповідно до цього, авторитетні світові організації здійснюють дослідження, на основі яких пропонують своє бачення ситуації та шляхи її поліпшення. Так, на прикладі східно- та центральноєвропейських країн Всесвітнім банком зроблено висновок, що економічне зростання в державі можна пришвидшити шляхом зменшення дефіциту бюджету, підвищення ефективності здійснення державних видатків та ширшого використання податків, які мають стимулювальну та регулювальну, а не суто фіскальну функції.

Таким чином на основі цих висновків можна запропонувати такі напрями підвищення ефективності управління публічними фінансами в Україні:

- впровадження в життя державної політики, спрямованої на скорочення бюджетного дефіциту, та ефективного формування, використання і перерозподіл публічних фінансів;

- в межах цієї політики розробка механізмів ефективного використання державних ресурсів на основі публічного управління;

- удосконалення способів правового регулювання публічного управління в Україні загалом, що дасть змогу удосконалити і управління в сфері публічних фінансів.[4]

Для ефективного використання публічних ресурсів на основі публічного управління повинен стати уніфікований фінансовий контроль діяльності органів влади. На сьогодні немає чіткого переліку об'єктів державного аудиту, внаслідок чого використання певної кількості державних фінансових ресурсів є безконтрольним. Це все зумовлене відсутністю ефективного управління публічних фінансів. Таким чином

для посилення контролю за використанням фінансових ресурсів держави та місцевих органів влади необхідно розширити перелік об'єктів, які повинні підлягати державному аудиту, й здійснювати регулярні та достовірні перевірки відповідності планованих та реальних видатків. Правове регулювання в рамках державної політики формування, використання та розподілу публічних фінансів є важливим напрямом підвищення ефективності управління публічними фінансами.[4]

Отже, в сучасних умовах для досягнення цілей суспільного добробуту, високого рівня життя та соціальних стандартів у суспільстві, відновленню національної економіки, підвищенню її конкурентоспроможності Україні необхідна ефективна ринковій економіці система публічних фінансів.[2]

Список використаних джерел:

- 1.Єфименко Т.І. Удосконалення управління державними фінансами та реформування податкової системи України / за ред. Т. І. Єфименко. – К. : ДННУ “Акад. фін. управління”, 2015. – Ст. 446 .
- 2.Швайко М. Л. Розвиток публічних фінансів України у сучасних умовах [Електронний ресурс]/ Швайко М. Л // Ефективна економіка 2019, № 11, URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7441>
- 3.Форкун І.В. Управління державними фінансами в контексті реалізації стратегії економічного зростання / І.В. Форкун // Сталий розвиток економіки, 2012. – № 7. – Ст. 56-60.
- 4.Бліщук К.К. Ефективність державного управління. [Електронний ресурс /К.К. Бліщук - 2017. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_50/fail/26.pdf

Віхоть О.С.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Голинський О.Ю.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПРІОРИТЕТНІ ВЕКТОРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТА ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

Сучасні виклики, що постають перед митними системами всіх країн, що пов'язані з пандемією коронавірусу та з глобалізаційними процесами, зумовлюють необхідність модернізації та більш гнучкого підходу до здійснення митної справи, як в Україні, так і світі загалом.

Головною відмінністю та одночасно особливістю митної справи є те, що вона поєднує в собі економічний і правовий інститути. Спрощення здійснення митних процедур, використання сучасних інформаційних технологій, які сприяють створенню інноваційної системи оцінки та управління ризиками, стрімкий розвиток електронного декларування та інше, що вже сьогодні активно здійснюється в митних органах під час надання послуг, спирається на досвід взаємодії з бізнес-структурами та відповідає рекомендаціям ВМО [1].

Основними векторами вдосконалення управління та здійснення митної справи в Україні є вдосконалення митного законодавства та митної інфраструктури, подолання корупції та інші (табл. 1.)

Таблиця 1

Основні напрямки вдосконалення управління та здійснення митної справи в Україні

Основні напрямки вдосконалення управління та здійснення митної справи в Україні:
- вдосконалення митного законодавства;
- вдосконалення митного контролю;
- визначення чіткої стратегії розвитку митного менеджменту в Україні;
- вдосконалення фіскальної функції митних платежів;
- вдосконалення інформаційно-технічного забезпечення;
- сприяння розвитку інтеграційних процесів та міжнародного співробітництва;
- вдосконалення митної інфраструктури.

Джерело: складено на основі [2].

В умовах прогресуючих процесів глобалізації ринків питання імплементації норм міжнародних договорів в національне законодавство набуває особливого наукового та практичного значення у сфері здійснення митної справи. Високий рівень погодженості та уніфікації в застосуванні митних процедур національними митними адміністраціями обумовлює забезпечення неухильного зростання обсягів зовнішньоекономічних зв'язів, розширення взаєморозуміння з зарубіжними партнерами, належну якість надання митних послуг. Цей вектор удосконалення управління та здійснення митної справи є особливо важливий, адже саме на законодавчому рівні встановлюються державні стимули та пільги, норми та стандарти для міжнародної торгівлі [1]. Якість надання державних послуг, тобто формування нової митниці професійними та неупередженими митними органами України забезпечує захист національних та митних інтересів, контроль за переміщенням товарів та послуг на високому рівні.

Наразі, Державна митна служба України займається вдосконаленням таких напрямків:

Рис. 1 Напрямки вдосконалення діяльності Державної митної служби України (Джерело: складено за даними [3]).

Одночасно з досягненнями щодо формування комфортного середовища для діяльності суб'єктів ЗЕД, митні органи мають забезпечувати сприяння у здійсненні світової торгівлі за умови мінімальних витрат для економіки держави, сприяти захисту суспільства від незаконного переміщення товарів через митний кордон [4].

На даному етапі найважливішою з найважливіших залишається фіскальна функція митних органів, а результативність митної діяльності першочергово оцінюються за обсягом сум податків, перерахованих митними органами до державного бюджету. До прикладу, товарообіг України у 2020 році скоротився на 6,4% і склав 103,4 млрд дол. США, відповідно через це скорочення зменшилися надходження митних платежів до Державного бюджету України, що негативно впливає на національну економіку та регіональний розвиток. Експорт країн ЄС у США за підсумками минулого року скоротився на 8,2%, до 353 млрд євро, імпорт американських товарів і послуг знизився на 13,2%, до 202 млрд євро. Та в пріоритетному порядку митні органи відповідають за економічну, а зокрема й митну безпеку держави.

Безпосередньо регулювання зовнішньої торгівлі, захист внутрішнього ринку, розвиток економіки та її інтеграції до світової економіки забезпечується системою принципів та напрямів діяльності держави при здійсненні митної справи в Україні із орієнтацією до світових норм та стандартів.

Рівнем розвитку митних систем більшості країн світу є створення «сервісної митниці – митниці для учасників зовнішньоекономічної діяльності». В умовах посилення економічної інтеграції саме статус сервісної митниці, що регламентований документами Всесвітньої митної організації, обґрунтовує формування нового типу митної системи. Сервісна митниця розглядається як невід’ємний елемент сучасних процесів зовнішньоторговельної діяльності, метою яких є спрощення здійснення митних процедур, формування нової філософії митного контролю, побудованого на принципі контрольного сервісу та міжнародного обміну інформацією. Саме цей процес принципового перетворення є головним у низці розпочатих реформ митної справи [1].

Гармонізація національної митної справи та побудова принципово оновленої митної адміністрації, адаптованої до європейської, можлива за умови позитивних перетворень в її морально-етичних аспектах, попередження та протидії корупції в митних органах, підвищення професійної компетентності та етики посадових осіб [4].

Зацікавленість держави, митних органів беззаперечно повинна проявлятися у можливих виявленнях незаконних схем ухиляння від сплати митних платежів, під час проведення митного пост аудиту існує можливість встановлювати участь або сприяння митників у застосуванні таких схем. До прикладу, за незаконне переміщення товарів передбачено стягнення до 200% вартості товару і його конфіскація, а за нецільове використання товарів, при ввезенні яких було надано пільги – 300% від несплаченої суми митних платежів [5].

Інноваційна платформа має бути одним із пріоритетних векторів розвитку митної системи України, адже збалансування митного простору України, забезпечення впровадження інформаційних технологій у діяльність митних органів та забезпечення митної безпеки України це вагомий чинник результативної інтеграції у глобальний простір із збереженням конкурентоспроможності та соціально-економічного розвитку її економіки в глобальному середовищі.

Отже, Реформа Державної митної служби України забезпечує один з найважливіших векторів розвитку митної системи України. Зокрема, це ІТ-трансформація митниці, впровадження міжнародних систем та вдосконалення митного законодавства.

Визначення та вдосконалення основних напрямків розвитку митної системи України таких як: покращення митної інфраструктури, посилення якості митного контролю, забезпечення належного рівня митної безпеки та митного простору України, має бути в пріоритетах діяльності Державної митної служби України.

Список використаних джерел:

1. Квєліашвілі І.М. Реформування державного управління митною справою України в умовах Європейської інтеграції [Дисертація]/ Дніпро. – 2019. Режим доступу: http://www.dridu.dp.ua/nauka/sv_rada_D/dis/Kveliashvili_dissertation.pdf
2. Державна митна служба України [Офіційний сайт]. Режим доступу: <https://customs.gov.ua>
3. ІТ трансформація Митниці: 1 рік роботи ВІ - сервісу публічної аналітики Держмитслужби/ Державна митна служба України. – Режим доступу: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/it-transformatsiia-mitnitsi-1-rik-roboti-bi-servisu-publichnoyi-analitiki-derzhmitsluzhbi-448>
4. Квєліашвілі І.М. Державна митна справа в Україні: вектори розвитку в умовах реформування [Монографія]/ - Дніпро. – 2018. – 299с.
5. Розвиток постмитного аудиту в Україні. [Колективна монографія]. – Київ: Алерта. – 2018. – 326 с.

Дрозд Ю. І.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

На даному етапі розвитку України як держави відбувається зміна орієнтирів формування та ведення бюджетної політики розвитку її території в контексті реформи публічних фінансів та зміни адміністративно-територіального устрою. Бюджетна політика розвитку територій направлена на підвищення ролі органів місцевого самоврядування у бюджетній сфері, надання їм розширених функцій та досягнення спроможності забезпечувати розвиток території за рахунок ефективного розпорядження наявними ресурсами та використання і пошук додаткових можливостей формування спроможних територій. [5]

Місцевий бюджет є основним фінансовим планом регіону, тому проблеми формування і функціонування місцевих бюджетів залишаються вкрай актуальними в бюджетній системі України. [2]

До місцевих бюджетів належать бюджети: обласні, районні, міські, селищні, сільські бюджети, а також бюджети об'єднаних територіальних громад. Місцеві бюджети - це фонди фінансових ресурсів, зосереджені в розпорядженні місцевих рад та органів місцевого й регіонального самоврядування. Усього їх в Україні нараховується понад 10 тисяч, і саме від доходів цих бюджетів, їхнього справного надходження і ефективного використання найбільш відчутно для населення піднімається рівень суспільних благ, державних та інших послуг, рівень життя та інше. [4]

Місцеві бюджети посідають одне з основних місць в економічній системі кожної держави. В них зосереджується велика частина державних фінансових ресурсів. Разом з тим, місцеві бюджети є найбільшою за кількістю ланкою бюджетної системи держави, що відіграє важливу роль у перерозподілі валового національного продукту та фінансуванні державних видатків, насамперед, соціальної спрямованості. [3]

Формування доходів місцевих бюджетів здійснюється у два етапи:
1) планування доходів місцевих бюджетів, яке відбувається на перших двох стадіях бюджетного процесу на місцевому рівні;
2) повна і своєчасна мобілізація запланованих доходів, що досягається під час

виконання місцевих бюджетів і є третьою стадією бюджетного процесу на місцевому рівні. [6]

На сьогодні в Україні гостро стоїть питання вирішення проблем фінансування дефіциту місцевих бюджетів, що пов'язане, перш за все, з відсутністю досконалого механізму регулювання міжбюджетних відносин у країні та ефективної бази формування дохідної частини регіональних бюджетів. Гострота проблеми зумовлена незабезпеченістю місцевих бюджетів в Україні фінансовими ресурсами, їх неспроможністю надати мінімальний рівень державних послуг. [1]

Доходи місцевих бюджетів мають відповідну законодавчу базу – Конституцію України, Бюджетний кодекс України та інші нормативні акти. У зазначеному законі передбачено, що доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом джерел та закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

Порядок зарахування надходжень до бюджету та напрямки використання акумульованих коштів головними розпорядниками визначається законом України про Державний бюджет України на відповідний рік з наступним затвердженням визначеного порядку на сесії відповідної ради в момент затвердження рішення про бюджет.

Основними джерелами формування доходів місцевих бюджетів є загальнодержавні податки і збори, які перераховуються згідно з законодавством України до місцевих бюджетів, та офіційні трансферти, що свідчить про недостатню фінансову самостійність місцевих органів влади. Так, найбільш значущими для доходів місцевих бюджетів є податок на доходи фізичних осіб і плата за землю.

Зважаючи на те, що зміна пріоритетів формування та реалізації бюджетної політики в Україні відбулася у 2014 році та триває, доцільно виділити основні проблеми, які неподолані в контексті нового підходу до розвитку територій, та чинники, які їх зумовили.

Проблема 1. Завищений рівень перерозподілу ВВП через сектор публічних фінансів за умови низької інституційної спроможності управлінського апарату до ефективного розпорядження фінансовими ресурсами характеризується ризиком зниження темпів економічного розвитку держави та сповільнення активності суб'єктів економіки. [5]

Станом на сьогодні Україна входить до першої десятки рейтингу країн з найвищим відношенням доходів та видатків державного сектору до ВВП, причому, інституційна спроможність управлінського апарату забезпечити ефективне розпорядження фінансовими ресурсами є низькою, що видно з міжнародних рейтингів. За умови завищеного рівня перерозподілу ВВП через сектор публічних фінансів в реаліях вітчизняної економіки існує ризик сповільнення ділової активності суб'єктів економіки та загроза економічного спаду, що пов'язане з проблемою зростання податкового навантаження на платників податків та, в результаті перерозподілу національного доходу на користь окремих суб'єктів, "утриманських" тенденцій. [7]

Проблема 2. Збереження тенденційності високого рівня залежності місцевих бюджетів від фінансування з державного бюджету – в умовах змін у системі розподілу повноважень та ресурсів між різними територіями водночас з передачею на місця додаткових вагомих джерел доходів бюджетів було делеговано і значні повноваження.

Проблема 3. Вищенаведені дані дозволяють акцентувати на ще одній проблемі, якою супроводжувалася зміна бюджетної політики розвитку територій, - зростання диспропорцій їх фінансової спроможності. Проведення бюджетної політики в Україні, яка супроводжувалася зміною системи міжбюджетних відносин

та механізму міжбюджетного вирівнювання, починаючи з 2014 року, мала своїм наслідком: 1) збереження високого рівня диференціації фінансової спроможності регіонів; 2) зміну темпів зростання доходів бюджетів регіонів в напрямі переважання темпів зростання регіонів-аутсайдерів; 3) зміну системи міжбюджетного вирівнювання розвитку територій. [7]

Проблема 4. Зміна системи міжбюджетного вирівнювання в контексті нових орієнтирів бюджетної політики розвитку територій характеризувалася посиленням ролі субвенцій як ключового інструмента фінансового забезпечення розвитку територій з центру.

Щодо податкових надходжень як основного джерела доходів бюджетів територій України, їх частка після початку децентралізації дещо зросла. Основними джерелами надходжень виступають податок на доходи фізичних осіб, акцизний податок та місцеві податки та збори. Бюджетна політика в частині формування доходів місцевих бюджетів була направлена на забезпечення спроможності територій через передачу до місцевих бюджетів таких вагомих джерел доходів, як ПДФО, акцизного податку, та збільшення вагомості місцевих податків. Проте такі зміни мали результатом посилення диференціації рівня бюджетного забезпечення територій через залежність надходження податків від умов розташування та розвитку громад [5].

Таким чином, відбулося посилення фінансової спроможності розвинених регіонів, міст обласного значення та територій навколо таких міст, а також поглиблення депресивності віддалених від потужних «точок зростання» сільських територій. Розвиток бюджетної політики можливий лише за умови фінансового забезпечення бюджетів усіх рівнів, яке дозволить якісно виконувати видаткові повноваження покладені на субнаціональні органи влади тільки для обласних бюджетів. [5]

Список використаних джерел:

1. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/23637/1/%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8%20%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%B9.pdf>
2. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/23305/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BF%20%D0%A4%D0%A3%D0%9F%D0%9E%D0%BC-11.pdf>
3. <https://cost.ua/687-revenues-and-expenditures-of-local-budgets/>
4. http://ipo.org.ua/wp-content/uploads/2015/06/book_3_2012.pdf
5. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/80360/1/Kuznyetsova_mistsevi_biu_dzhety.pdf
6. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/5054/1/%D0%9B%D0%BE%D0%BF%D1%83%D1%88%D0%BD%D1%8F%D0%BA%20%D0%93..pdf>
7. Кухта П., Піотківська І. Яким є оптимальний масштаб державних видатків в Україні. Аналітична записка. Центр економічної стратегії. 2015. 20 с.

Єременко В.В.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Кожна держава реалізує свою економічну політику, яка впливає на всі стадії суспільного відтворення. Важливою складовою економічної політики держави є

фінансова політика – сукупність розподільних і перерозподільних заходів, які держава здійснює через фінансову систему, щодо організації та використання фінансових відносин з метою забезпечення зростання валового внутрішнього продукту країни і підвищення добробуту всіх членів суспільства.

Вплив фінансів на економічний і соціальний розвиток суспільства не можна зрозуміти без вивчення фінансової політики.

Якщо, узагальнити поняття політика, то вона охоплює всі напрями діяльності держави. Залежно від сфери суспільних відносин, яка є об'єктом політичного впливу, виділяють економічну, соціальну, культурну, технічну, бюджетну, кредитну, внутрішню і зовнішню політику[1].

Фінансова політика має самостійне значення і водночас є важливим засобом реалізації політики держави в будь-якій сфері суспільної діяльності - економіці, соціальній сфері, військовій реформі, в міжнародних відносинах.

Провідні західні економісти, зокрема, Кемпбелл Р. Макконнелл і Стенлі Л. Брю ототожнюють поняття фінансово-бюджетної і фінансової політики, визначаючи їх як зміни, які вносяться урядом у порядок державних витрат і оподаткування і спрямовані на забезпечення повної зайнятості і неінфляційного національного продукту.

Більш структурованим є визначення фінансової політики як сукупності заходів, спрямованих на мобілізацію фінансових ресурсів, їх раціональний розподіл і використання, які держава здійснює через фінансову систему.

Насамперед, фінансова політика повинна сприяти формуванню максимально можливого обсягу фінансових ресурсів, оскільки вони - матеріальна база будь-яких перебудов.

Не менш важливим є забезпечення раціонального розподілу коштів між галузями і сферами економіки, концентрація фінансових ресурсів на найважливіших напрямках економічного і соціального розвитку.

Фінансова політика повинна враховувати потреби суспільного розвитку, реальні економічні і фінансові можливості держави, тому вона залежить від конкретних історичних умов і завдань, які стоять перед суспільством. Вивчаючи вимоги, які теорія і практика господарювання ставлять до фінансової політики, слід усвідомити дуже важливий висновок - фінансова політика має бути адекватною закономірностям суспільного розвитку. Порушення цієї важливої вимоги призводить до значних втрат у народному господарстві.

Фінансова політика синтезує в собі об'єктивні фінансові та управлінські аспекти, які виникають в процесі побудови і реалізації концепції розвитку фінансової системи держави. Фінансова політика держави включає стратегію і тактику управління.[2]

Фінансова стратегія включає довготривалий курс держави щодо розвитку її фінансової системи, державних фінансів. Прикладом стратегічних завдань і забезпечення є впровадження власної грошової одиниці, впровадження програмно-цільового методу формування бюджету, сприяння розвитку фінансового ринку тощо.

Фінансова тактика спрямована на вирішення завдань окремого етапу розвитку країни і полягає у оперативному перегрупуванні фінансових ресурсів для розв'язання конкретних завдань. Прикладом фінансової тактики є тимчасове надання пільг окремим платникам, територіальний перерозподіл фінансових ресурсів через бюджетну систему тощо.

Реалізація фінансової політики відбувається через фінансове право, фінансову систему та фінансовий механізм.

Фінансове право - сукупність юридичних норм, що регламентують фінансові відносини на етапах мобілізації, розподілу, використання фінансових ресурсів.

Фінансова система - організована сукупність взаємопов'язаних фінансових інститутів, фінансових інструментів, фінансового ринку, які функціонують у визначеному правовому полі і забезпечують реалізацію всіх фінансових функцій, необхідних для діяльності держави та ринкової економіки.

Фінансовий механізм - сукупність правових, економіко-організаційних, фінансових методів, засобів, інструментів та важелів регулювання з метою формування, розподілу та використання фінансових ресурсів для забезпечення розвитку держави, суб'єктів господарювання, домогосподарств.

Фінансова політика на нинішньому етапі повинна характеризуватись якісно новими підходами до суб'єктів господарювання з урахуванням переходу на ринкові відносини, реформи цін, оплати праці, податкової і кредитної систем, спрямованих на формування нового фінансового механізму[3].

В сучасних умовах розвитку економічних процесів в Україні держава повинна проводити фінансову політику, спрямовану на:

- формування та ефективне використання бюджету розвитку, формування "точок зростання" інформаційної економіки;
- удосконалення форм, методів взаємовідносин національної економіки із державним бюджетом;
- реформування податкової системи в контексті встановлення більш жорстких методів і форм податкового контролю, оптимізації податкового навантаження;
- створення ефективної системи соціального захисту населення;
- стабільність курсу національної валюти;
- підвищення ефективності регулювання діяльності банківських установ через облікову ставку НБУ, зменшення відсоткових ставок на кредитні ресурси, встановлення більш жорстких нормативів регулювання адекватності банківського капіталу, встановлення оптимальної межі іноземного капіталу у банківському секторі України тощо;
- розвиток діяльності структурних складових фінансового ринку, легалізацію тіньових капіталів, зменшення питомої ваги "тіньового сектора" економіки;
- демонополізацію і створення конкурентного економічного середовища;
- забезпечення вигідного для розвитку національної економіки структури експорту та імпорту;
- створення умов для раціонального використання природних ресурсів, заборона технологій, що загрожують здоров'ю людини.

Список використаних джерел:

1. Адаменко І.П. *Фінансова політика як інструмент соціально-економічного розвитку країни* / І.П. Адаменко // Бізнесінформ. – 2014.
2. Кремень О. І., Кремень В. М.. *Фінанси. Навч. посіб.* - К.: Центр учбової літератури, 2018.
3. *Інституційна трансформація фінансово-економічної системи України в умовах глобалізації* / В.Р. Сіденко, М.І. Скрипниченко, В.С. Пономаренко, І.Я. Чугунов та ін.; за ред. В.Р. Сіденка. – Київ: Київ. нац. торг.-екон.ун-т, 2017.

Закорко К. К.
Науковий керівник: д.е.н., проф., Ситник Н. С.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ В УКРАЇНСЬКУ ПРАКТИКУ МИТНОГО КОНТРОЛЮ

Глобалізаційні процеси стимулюють розвиток світового господарства, прискорюють транскордонну співпрацю і торгівлю. Євроінтеграційний курс України є потужним стимулом економічних перетворень, в реалізації яких одну з ключових ролей відіграє ефективне здійснення митного контролю.

Тенденції світового розвитку, серед яких цифрова трансформація, вимагають від органів Державної митної служби України впровадження кращої світової практики в сфері митного оформлення та контролю, спрощення митних процедур при здійсненні експортно-імпортних операцій. Застосування інформаційних технологій дозволяє не лише високоякісно й ефективно працювати в сучасному глобалізаційному середовищі, але й заощаджувати час і ресурси та збільшувати прибутки [1, с. 7]. Беручи це до уваги, провідні митні адміністрації в більшості країн світу активно впроваджують ІТ-технології в робочий процес. Зокрема, держави-члени ЄС прийняли рішення діяти в рамках структури «Електронна митниця», тобто спрощеного безпаперового середовища функціонування суб'єктів ЗЕД та митних органів. Євроінтеграційні процеси в Україні обумовлюють необхідність реформації вітчизняної системи митного контролю у напрямку спрощення, діджиталізації та гармонізації.

Основною метою функціонування митних органів Литви є забезпечення надійного захисту суспільства, навколишнього середовища, внутрішнього ринку, впровадження митної політики ЄС, партнерської торгівлі та інших спільних політик Європейського Союзу, що пов'язані із зовнішньою торгівлею. Серед цінностей, на які орієнтуються митні установи, доцільно виділити: партнерство, професіоналізм, повагу. Поряд з цим, стратегічні цілі митниць Литовської Республіки визначаються таким чином, щоб забезпечити оптимальні митні процедури, посилити боротьбу із контрабандою, незаконною торгівлею та загрозами національній і міжнародній безпеці [2].

Активно співпрацюючи з іншими державними інституціями, митні органи Литви відіграють важливу роль у забезпеченні чесної торгівлі та підвищенні конкурентоспроможності країни і ЄС; захисті навколишнього природного середовища та населення від небезпечної продукції; протидії шахрайству, тероризму та незаконного переміщенням наркотичних речовин шляхом якісного оброблення інформації, ідентифікації змін у моделях торгівлі та моніторингу ризиків для виявлення фінансових махінацій, злочинних дій [3, с. 8].

У Франції впроваджена ступенева система митного контролю, що має наступні рівні:

1. формальний – суцільний аудит достовірності оформлення та наявності всіх необхідних документів і реквізитів;
2. фундаментальний – вибірковий аудит відповідності виду, номенклатури, вартості та походження товарів поданим документам тощо.

Формальний митний контроль здійснюється або митними аудиторами на підприємстві, або спеціальними аудиторсько-аналітичними службами за допомогою поглибленої документальної перевірки без виїзду на підприємство. Серед позитивних ефектів такого митного контролю доцільно виокремити зростання ймовірності виявлення порушень митного законодавства та контрабандних поставок,

адже виникає можливість перевірки правильності заявленого в декларації обсягу та призначення товару. Однак, впровадження французької моделі митного контролю потребує підвищеного рівня інформаційно-аналітичного забезпечення та достатню кількість висококваліфікованих фахівців у даній галузі [4, с. 8].

До однієї з новітніх форм митного контролю належить митний пост-аудит, що допускає використання різних аналітичних процедур та об'єднання форм контролю, які в перспективі краще виконують поставлені перед митними органами завдання. На сьогодні, пост-аудит забезпечує більше 30% усіх митних платежів.

Митні органи Болгарії для визначення достовірності поданих митних декларацій володіють правом після випуску товару здійснювати контроль документів і даних про операції з експорту та імпорту задекларованих товарів. Даний контроль здійснюється посадовими особами регіональних митних інституцій під час виїзної або невиїзної перевірки. Її об'єктами виступають товари, бухгалтерські книги, документація підприємства. Нормативний документ, що регламентує процес проведення митного пост-аудиту в Болгарії, має назву «Керівництво для здійснення митного пост-аудиту». У ньому зазначена мета та основні детермінанти процедури. Значна увага приділяється попередньому аудиту і графіку проведення перевірок. Також у цьому документі відображено організаційну схему здійснення пост-аудиту (вид, обсяг, часові нормативи та деталізовані стандарти) [5, с. 216].

Аналізуючи досвід Ірландії, доцільно відмітити, що контрольно-перевірочні завдання в митній сфері покладені на Відомство доходів країни. Пріоритетність надається профілактичній та контролюючій функціям, а не фіскальній, адже вони націлені на підвищення рівня дотримання суб'єктами ЗЕД законодавства та прозорість декларування результатів діяльності.

В Ірландії митно-податковий аудит провадиться у формі неаудиторського втручання та має такі підвиди: направлення запитів, профільні інтерв'ю, галузеві огляди, отримання та моніторинг інформації з державних і приватних організацій, відвідування інтернет сайтів суб'єктів підприємництва тощо. Значну роль відіграє електронний аудит, що базується на перевірці достовірності даних за допомогою інформаційних баз і електронних копій документів, які подають суб'єкти ЗЕД при запиті контролюючого органу [6, с. 67].

Отже, пост-аудит допомагає ідентифікувати схеми ухилення сплати податкових і митних платежів, а також сформулювати критерії ризиків для пошуку порушень митного законодавства. На сьогодні, пріоритетом для митних органів України є впровадження повноцінної системи митного пост-аудиту, що сприятиме запобіганню втрат державного бюджету, гарантуватиме захист внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції. Також, базуючись на міжнародному досвіді здійснення митного контролю, доцільно впровадити наступні заходи:

- гармонізація митного законодавства в сфері контролю та управління ризиками відповідно до стандартів розвинених країн;
- удосконалення митної інфраструктури та програмно-технічного забезпечення;
- підвищення рівня фахової компетенції працівників митних органів.

В умовах євроінтеграційного курсу України пріоритети митної політики мають бути спрямовані на підвищення ефективності митного контролю та спрощення митних процедур, діджиталізації, розширення співпраці між митними органами та бізнесом, подальше удосконалення функціоналу «Електронної митниці».

Список використаних джерел:

1. Мережко Н., Караваєв Т., Калуга Н. Подолання бар'єрів у міжнародній торгівлі через спрощення митних процедур. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. № 3. С. 5–20.
2. Офіційний сайт митниці Литовської Республіки. URL: <http://www.lrmuitine>
3. Мельник О.Г., Адамів М.Є., Тодоцук А.В. Митний досвід Литовської Республіки: особливості імплементації в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 20. С. 5–9.
4. Івашова Л.М., Єдинак Т.С., Єдинак В.Ю. *Основи митного пост-аудиту : навч. посібник*. Дніпропетровськ : АМСУ, 2011. 200 с.
5. Андрушко А.П. Імплементація іноземного досвіду здійснення митного постаудиту в Україні: проблеми та перспективи. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2017. № 2(17). С. 214–219.
6. Корнійчук Н.І. Проблеми та напрями вдосконалення митного контролю і митного аудиту. *Економіка та митно-правові відносини*. 2019. Вип. 9-10. С. 64–70.

Іванків В. О.

Науковий керівник: к.е.н., доц., Голинський Ю. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

АВТОРИЗОВАНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ОПЕРАТОР: ЙОГО ПЕРЕВАГИ ДЛЯ БІЗНЕСУ

Концепцію авторизованого економічного оператора була запроваджена Всесвітньою митною організацією у 2005 році.

Запровадження Україною програми АЕО передбачено Угодою про асоціацію з ЄС. Робота над нормативно-правовою базою тривала з 2015 року. У 2019 році були прийняті зміни до Митного кодексу України, які стали законодавчим підґрунтям для впровадження програми Авторизованого економічного оператора в Україні.

У статті 12 Митного кодексу України авторизований економічний оператор визначається як, підприємство-резидент, що виконує будь-яку роль в міжнародному ланцюзі постачання товарів (виробник, експортер, імпортер, митний представник, перевізник, експедитор, утримувач складу) та отримало авторизацію відповідно до вимог цієї глави, набуває статус авторизованого економічного оператора (АЕО) [1].

На сьогодні Програма Авторизованого економічного оператора в Україні діє у двох типах:

- Авторизований економічний оператор-С (спрямований на надання спрощення при митному оформленні);
- Авторизований економічний оператор-Б (підтверджує рівень безпеки та надійності підприємства).

Варто зазначити, що підприємство може самостійно обрати один вид або ж одразу обидва.

Для того, щоб отримати статус АЕО підприємство повинно відповідати таким критеріям:

- 1) дотримання вимог митного та податкового законодавства України, а також відсутність фактів притягнення до кримінальної відповідальності;
- 2) належна система ведення бухгалтерського обліку, комерційної та транспортної документації;
- 3) стійкий фінансовий стан;
- 4) забезпечення практичних стандартів компетенції або професійної кваліфікації відповідальної посадової особи підприємства;
- 5) дотримання стандартів безпеки та надійності [2].

Підприємство, яке отримає авторизацію АЕО-С, матиме право на такі спеціальні спрощення:

- загальна фінансова гарантія;
- самостійне накладення пломб спеціального типу;
- процедура спрощеного декларування;
- процедура випуску за місцем перебування.

Це передбачає отримання таких переваг:

- виконання митних формальностей щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення в першочерговому порядку;
- зниження ступеня ризику автоматизованою системою митного оформлення для визначення переліку митних формальностей під час здійснення митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення;
- використання спеціально визначеної у разі наявності смуги руху в пункті пропуску через державний кордон України для переміщення автомобільних транспортних засобів комерційного призначення;
- використання національного логотипа АЕО.

Підприємство, яке отримає авторизацію АЕО-Б, зможе самостійно накладати пломби спеціального типу. Крім того, воно матиме ще низку переваг:

- виконання митних формальностей щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення в першочерговому порядку;
- зниження ступеня ризику автоматизованою системою митного оформлення для визначення переліку митних формальностей під час здійснення митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення;
- використання спеціально визначеної у разі наявності смуги руху в пункті пропуску через державний кордон України для переміщення автомобільних транспортних засобів комерційного призначення;
- використання національного логотипу АЕО [2].

Станом на сьогоднішній день тільки одне підприємство отримало статус Авторизованого економічного оператора. Це компанія JTІ Україна, яка є одним з найбільших виробників тютюнових виробів в Україні та яка виробляє продукцію як для українського, так і для 20 зовнішніх ринків. Такий, поки що незначний, інтерес пов'язують з тим, що до 7 листопада 2022 року діють певні положення Митного кодексу, які надають абсолютно всім значну частину спрощень із переліку, передбачених для АЕО. Проте варто не забувати, що термін дії цих положень вже менше року і тоді декларації типу ЕА, завдяки яким діють спрощення при перевезенні вантажів для всіх українських трейдерів, скасують. Зате компанії зі статусом АЕО зможуть не лише й надалі користуватися суттєвими спрощеннями при митному оформленні, на кшталт нині чинних, а й новими.

На нашу думку, підприємствам, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність необхідно скористатися можливістю, яку їм надає влада. Для того, щоб отримати авторизацію АЕО потрібно подати до Державної митної служби України лише два документи: заяву про надання авторизації АЕО та заяву самооцінки підприємства. Проте сам процес отримання авторизації АЕО складається з 5 кроків:

1. вибір типу авторизації;
2. підготовчий етап, який передбачає аналіз підприємством власних внутрішніх процесів та процедур для визначення можливості відповідати критеріям АЕО;
3. подача заяви. На цьому етапі подаються документи до Державної митної служби України в електронному вигляді з накладеним кваліфікованим електронним підписом: заява з базовою інформацією про підприємство та анкета самооцінки, яку підприємство заповнює після проведення внутрішнього аналізу своїх процедур;
4. оцінка відповідності, яка здійснюється Комісією з оцінки відповідності терміном до 120 днів;

5. отримання авторизації. Підприємство, яке успішно пройшло процедуру оцінки відповідності, отримує авторизацію АЕО. Про це Державна митна служба повідомляє шляхом направлення підприємству копії відповідного наказу та вносить відомості до Єдиного державного реєстру авторизованих економічних операторів.

Підсумувавши, можна сказати, що запровадження Авторизованого економічного оператора є дуже великим та значним кроком як для українського бізнесу, так і для України загалом, тому підприємствам необхідно використовувати надані їм можливості для розвитку свого бізнесу та підтримки економіки нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України : Закон України від 21.11.2021 р. № 4495-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44-45. Ст. 552.

2. Обух В. Авторизація АЕО на митниці: чому бізнес не поспішає скористатися перевагами? Укрінформ. Київ. 2021. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3280670-avtorizacia-aeo-na-mitnici-comu-biznes-ne-pospisaie-skoristatisa-perevagami.html>

Козерема В.А.

Науковий керівник: к.е.н., доц., Клепанчук О.Ю.

Львівський національний університет імені Івана Франка

БЕЗРОБІТТЯ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

На різних етапах розвитку людського суспільства ефективність використання робочої сили була різною. За даними ООН, наразі понад 470 млн осіб у всьому світі є безробітними або мають не повну зайнятість [1]. Тому безробіття є центральною економічною проблемою сучасного суспільства.

Безробіття — соціально-економічне явище, наявність у суспільстві частини економічно активного, працездатного населення, що певний час шукає, але не може знайти роботу, яку бажає і здатне виконувати. Під роботою розуміють як працю за наймом, так і самозайнятість. Безробіття є показником порушення рівноваги між пропозицією робочої сили та попитом на ринку праці. Воно не може бути доцільним ні в економічному, ні в соціальному плані, оскільки його зростання створює цілий комплекс проблем: скорочується купівельна спроможність населення, бюджет втрачає платників податків, підприємство - персонал. Зростають ризик соціального напруження, додаткові витрати на підтримку безробітних.

Основні причини виникнення безробіття:

1) добровільне звільнення з метою пошуку сприятливішого варіанта трудової діяльності;

2) спад виробництва на підприємствах;

3) зниження попиту на низку професій;

4) диспропорції розвитку ринку праці та ринку освітніх послуг;

5) регіональне розбалансування попиту та пропозиції на ринку праці тощо [2].

Корона криза посилила проблему зайнятості. Рівень безробіття зріс з 8,5% до 9,9%. Чисельність безробітного населення становила 1,6 млн осіб. Зокрема, 17% робочої сили на піку карантину перебували у стані прихованого безробіття – зайнятість цих людей була зменшена або вони перебували в неоплачуваній відпустці.

В середньому по Україні на одне вільне робоче місце претендувало шість безробітних (на 1 листопада 2019 року – три особи). Станом на 1 листопада 2020

року, кількість вакансій, заявлених роботодавцями, становила 68 тис. одиниць, що на 34% менше, ніж на відповідну дату попереднього року.

Також карантин вихідного дня, який діяв в Україні в листопаді, спровокував другий пік зростання безробіття — було зареєстровано 361 тис. безробітних, а станом на початок грудня 2020 року – 420 тис.

Відзначається, що і реальні доходи громадян за підсумками I півріччя 2020 року скоротилися на 7,3% у порівнянні з аналогічним періодом 2019 року [3].

За даними Державної служби зайнятості кількість зареєстрованих безробітних, станом на 24 червня 2021 року, складала 354 тисячі осіб, що на 105 тис. осіб менше ніж на початку року. Так, на 1 січня на обліку перебувало 459 тис. зареєстрованих безробітних.

Починаючи з квітня 2021 року, ситуація на ринку праці поступово стабілізується завдяки відновленню економіки на тлі покращення епідемічної ситуації та зменшення карантинних обмежень.

На сьогодні кількість зареєстрованих безробітних вже досягла допандемічного рівня. Так, 12 березня 2020 року, коли в Україні були введені перші обмеження, пов'язані з пандемією коронавірусу, на обліку служби зайнятості перебувало 361 тис. осіб, що на 7 тис. більше ніж рівень сьогодні.

Для покращення ситуації на ринку праці Уряд запровадив низку ініціатив для збереження та створення нових робочих місць. Зокрема, програму по частковому безробіттю, антикризові кредити рефінансування практично під 0%, а також прямі виплати для бізнесу та робітників, чия діяльність була обмежена через впровадження карантинних обмежень. Зокрема, навесні 2021 року державну допомогу у розмірі 8 тис. грн отримали 178 тис. найманих працівників та 161 тис. ФОПів. На це з державного бюджету було виділено 2,7 млрд грн.

Також Уряд розширив програми підтримки бізнесу, зокрема в частині доступу до дешевих кредитних ресурсів. За останній рік, в рамках програми доступного кредитування «5-7-9» та програми державних портфельних гарантій, було видано понад 50 млрд дешевих кредитів для малого та середнього бізнесу [4].

Отже, в період пандемії безробіття є актуальною проблемою для економічного становища, проте зараз Уряд сприяє зменшенню кількості безробітних, що покращує економічну безпеку України.

Список використаних джерел:

1. Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ». ООН: майже 500 млн осіб у всьому світі не працюють. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2859670-oon-majze-500-mln-ludej-u-vsomu-sviti-ne-pracuut.html>

2. Велика українська енциклопедія. Безробіття. URL: <https://vue.gov.ua/%D0%91%D0%B5%D0%B7%D1%80%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%82%D1%82%D1%8F>

3. Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ». В Україні рівень безробіття зріс майже до 10% – Центр Разумкова. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3210897-v-ukraini-riven-bezrobitta-zris-majze-do-10-centr-razumkova.html>

4. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. З початку року кількість безробітних в Україні зменшилася на 100 тис. осіб. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/z-pochatku-roku-kilkist-bezrobitnih-v-ukrayini-zmenshilasya-na-100-tis-osib>

Кольба Р.М.
Науковий керівник: к.е.н., доц., Голинський Ю. О.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ

Проблема законності та правопорядку була наявна завжди, санкціонування державою загальнообов'язкових правил поведінки – норм права, визначає права та обов'язки осіб, яка поведінка є правомірною, а яка протиправною, проте не всі дотримуються цих правил, і у зв'язку з цим несуть юридичну відповідальність. В залежності від виду правопорушення, яке скоїла особа це кримінальна, цивільна, адміністративна, дисциплінарна, процесуальна відповідальність.

Оскільки в нашій державі досить широке нормативно-правове регулювання у даній сфері, розглянемо адміністративну відповідальність за порушення митного законодавства в Україні.

Враховуючи вищезазначене, то нас цікавлять правопорушення, які вчиняються у митній сфері, тобто при перетині кордону з товарами, транспортними засобами чи іншим чином. Відповідно до вимог Митного кодексу України одним з головних завдань митних органів і є запобігання та боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил, що знаходить свій прояв у постійно здійснюваних заходах щодо виявлення, розкриття та припинення таких правопорушень.

На жаль, дуже багато громадян не знають за що вони можуть нести відповідальність у зв'язку з низькою обізнаністю та правосвідомістю, проте, як зазначено у Конституції України – незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності. Також варто зазначити, що притягнення до відповідальності за порушення митних правил не звільняє зазначених осіб від обов'язку сплати мита та інших податків і зборів.

Відповідальність за порушення митних правил встановлюється виключно Митним Кодексом України.

Визначення поняття «порушення митних правил» міститься у ст. 458 Митного кодексу. Згідно із цією статтею порушення митних правил визнається адміністративним правопорушенням, яке являє собою протиправні, винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений Митним кодексом та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митницям для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на митниці цим Кодексом чи іншими законами України, і за які цим Кодексом передбачено адміністративну відповідальність [1].

Ознаки складу порушення митних правил об'єднуються в чотири групи (елементи), що характеризують:

- об'єкт порушення митних правил;
- об'єктивну сторону порушення митних правил;
- суб'єкт порушення митних правил;
- суб'єктивну сторону порушення митних правил.

Усі зазначені елементи складу порушення митних правил нерозривно поєднані між собою. Наявність цих елементів обов'язкова для кваліфікації конкретного діяння як порушення митних правил. Якщо хоч би один з них відсутній або не відповідає тим

ознакам, які передбачені відповідною нормою Митного кодексу, то зазначене діяння не є порушенням митних правил.

Об'єктом правопорушення є суспільні відносини, які охороняються законом і яким у результаті посягання завдається чи може бути завдано шкоду, а також те, на що спрямовано посягання.

Об'єктивною стороною правопорушення є сукупність передбачених законом ознак, які характеризують зовнішній прояв діяння, що посягає на об'єкти правової охорони, а також об'єктивні умови цього посягання.

Суб'єктами правопорушення є особи, які вчиняють правопорушення.

Суб'єктивною стороною правопорушення є внутрішнє (психічне) ставлення суб'єкта щодо скоєного діяння та його наслідків [3].

Адміністративна відповідальність за порушення митних правил – це визначений митним законом правовий обов'язок громадянина або конкретної посадової особи усвідомлювати свої винні, неправомірні діяння у сфері охорони митного правопорядку і за наявності достатніх для цього підстав понести кару у вигляді адміністративного стягнення, накладеного митним органом або судом.

Адміністративній відповідальності в митній сфері притаманні як загальні ознаки юридичної відповідальності, так і специфічні ознаки:

- адміністративно-карні порушення митних правил, на відміну від інших адміністративних правопорушень, передбачені лише Митним кодексом України;

- має більш конкретні цілі – вона спрямована на відносини у сфері митної справи України, охорону митних правил, а також виховання поваги до цих правил і правовідносин, що регулюються ними у сфері митної справи України з боку всіх учасників митних відносин;

- може наставати тоді, коли правопорушник виявлений на території іншої держави і за наявності державних угод чи договорів між митними органами суміжних держав про сумісний контроль;

- унаслідок аварії або дії непереборної сили відповідальність не настає за вчинення лише деяких правопорушень, передбачених Митним кодексом України, якщо такі факти підтверджуються відповідними документами;

- суб'єктами застосування адміністративної відповідальності виступає система митних органів, серед яких повноваження по накладанню стягнень чітко розмежовані, та суди;

- за порушення митних правил застосовується лише три види адміністративних стягнень – попередження, штраф, конфіскація;

- предмети порушення митних правил підлягають конфіскації незалежно від часу вчинення або виявлення такого порушення. Крім цього, конфіскація товарів і транспортних засобів, що є предметами або знаряддями порушення митних правил, застосовується незалежно від того, чи є ці товари, транспортні засоби власністю особи, яка вчинила правопорушення [4].

Відповідальність за порушення митних правил – це специфічне реагування держави на порушення митних правил, що полягає в застосуванні стягнення до суб'єкта порушення митного законодавства.

Адміністративна відповідальність за правопорушення настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до чинного законодавства кримінальної відповідальності. Адміністративні стягнення здійснюють моральний або матеріальний вплив на правопорушника

Оскільки порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, то у випадку, якщо при провадженні в справах про порушення митних правил виникають питання, що не врегульовані Митним кодексом України, слід керуватися нормами Кодексу України про адміністративні правопорушення [2].

Стаття 459 Митного кодексу України зазначає, що суб'єктами відповідальності за порушення митних правил можуть бути громадяни, які на момент вчинення такого правопорушення досягли 16-річного віку, а також посадові особи підприємств. Громадянами є фізичні особи: громадяни України, іноземці, особи без громадянства.

Види адміністративних стягнень:

1) попередження - стягнення за порушення митних правил, є офіційним попередженням правопорушника стосовно недопустимості таких діянь у майбутньому. Рішення про попередження приймається керівником митного органу або його заступником у формі постанови про накладення адміністративного стягнення відповідно до статті 391 Митного кодексу України. Постанова оголошується правопорушникові. Який саме із заступників керівника митного органу накладає стягнення, кодексом не вказано, але, як правило, цією особою є начальник служби боротьби з контрабандою та митної варти.;

2) штраф - грошове стягнення, що накладається на осіб за порушення митних правил у випадках і межах, установлених Митним кодексом України ;

3) конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення – застосовується виключно за рішенням суду у випадках, обсязі й порядку, що визначаються Митним кодексом України [1].

Оскільки адміністративна відповідальність за правопорушення не є досконалою, то вона потребує подальшого вивчення. Актуальність проблематики адміністративної відповідальності за порушення митних правил зумовлена високою значимістю дотримання митних правил у забезпеченні життєздатності сучасної держави і, відповідно, об'єктивно високим значенням діяльності митних органів щодо виявлення та притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил.

На нашу думку, пріоритетними напрямками для України у сфері здійснення митного контролю є удосконалення митного законодавства та електронного декларування, спрощення процедур митного контролю, вдосконалення технологічних схем, реформування неефективних та застарілих інститутів митної системи відповідно до європейських стандартів та міжнародного досвіду.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

2. Порушення митних правил та відповідальність, передбачена Митним кодексом України. Адміністрація Шевченківського району Дніпровської міської ради. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://shevrada.dp.ua/porushennya-mitnih-pravil-ta-vidpovidalnist-peredbachena-mitnim-kodeksom-ukrayini/>

3. Ганна Галочка. Адміністративна відповідальність за порушення митних правил. Вісник №31 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/7355>

4. Плетньова А. Є. Сучасна проблематика адміністративної відповідальності за порушення митних А. Є. Плетньова. // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2020. – С. 74–77. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://apnl.dnu.in.ua/1_2020/19.pdf

Корж М.А.
Науковий керівник: к.е.н., доц., Голинський Ю. О.
Львівський національний університет імені Івана Франка

МИТНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ЕФЕКТИВНІ СПОСОБИ ЇХНЬОГО ВИРІШЕННЯ

Категорія митного простору тісно пов'язана з такими політикоправовими поняттями як: юрисдикція держави, суверенні права, суверенітет. З огляду на це вищевказаний термін можна розглядати як сферу, пов'язану з частиною території однієї держави, яка використовується для здійснення митної юрисдикції іншою державою – за угодою між ними або в межах, що допускаються міжнародним правом, або з державою, або з так званою міжнародною територією. Тільки з територією держави порівнюється митний простір і в жодному разі не виходить за її межі. Відповідно, це повітряний простір, водна, сухопутна територія держави, тобто простір, означений кордонами цієї держави, де вона провадить і свій митний суверенітет. Інколи митний простір складається з територій двох або більше суверенних держав, що за угодою між ними утворюють зону вільної торгівлі або митний союз [1].

Проблемними аспектами формування митного простору України є широкий спектр питань: від модернізації інформаційного забезпечення до налагодження тісної співпраці з іншими державами, викорінення корупційної складової під час проходження прикордонного та митного оформлення тощо. Необхідність пошуку теоретичних і практичних шляхів вирішення проблемних аспектів формування митного простору України в умовах здійснення соціально-економічних перетворень набуває вагомого значення. З огляду на політичну та економічну ситуацію в нашій країні важливою складовою здійснення ефективної митної політики має бути визначення її напрямів на основі засад зовнішньоекономічної діяльності, пріоритетів стратегії економічного розвитку держави [2, с. 41].

На даний момент основними проблемними аспектами формування митного простору України є широкий спектр питань: від модернізації інформаційного забезпечення до налагодження тісної співпраці з іншими державами, викорінення корупційної складової під час проходження прикордонного та митного оформлення тощо. Саме тому в умовах існуючих соціально-економічних перетворень необхідним є пошук пошуку теоретичних і практичних шляхів вирішення проблемних аспектів формування митного простору України.

Доцільно виділити й те, що через зростання нестабільності та посилення кризових явищ у світі, вкрай важко об'єктивно спрогнозувати розвиток торгівлі та міжнародної економіки. У процесі глобальної інтеграції економічно розвинені країни активно захищають власні інтереси, також прослідковуємо процеси надмірної торгівельної взаємозалежності між країнами або навпаки – низький рівень економічного інтересу.

З нашої точки зору, важливими аспектами для формування митного простору є вироблення ефективних механізмів для боротьби та протистояння геополітичним загрозам, а також виконання взаємних зобов'язань між громадянами й країнами та високий рівень довіри до держави як інституту. Основними дестимулюючими факторами в Україні можемо назвати корупційну складову в органах державного управління та поширення практики використання службового становища та влади в своїх цілях. Визначимо такі аспекти як типові для країн із затяжними трансформаційними процесами, і їхнє зростання, з нашого погляду, – це тривожний сигнал щодо наростання недовіри громадян до держави як інституту.

У сучасних умовах для України порушення митних правил набуває значного поширення і негативно впливає на авторитет держави у світі загалом та на економічну ситуацію в країні, зокрема. Цей вид злочинності є особливим, тому для того, щоб його подолати, необхідно постійно вдосконалювати систему протидії. Протидіяти порушенню митних правил потрібно через здійснення результативної профілактики, зокрема через застереження членів суспільства від вчинення митних правопорушень. Отже, одним із важливих завдань митних органів держави є профілактика митних правопорушень. Водночас протидіяти порушенню митних правил необхідно через міжнародне співробітництво, яке відіграє вагомий роль у процесі попередження і боротьби із митними правопорушеннями. Міжнародне співробітництво передбачає обмін досвідом; обмін способами та формами здійснення транскордонного спостереження; інформацією та даними щодо організованих злочинних угруповань, які діють на території інших держав; діяльності працівників поліції під прикриттям, а також охорони свідків тощо [2, с. 42].

На нашу думку, невизначеність щодо цілей, ділового клімату в країні, інформації, національного та міжнародного законодавчого поля є не менш проблемними аспектами формування митного простору України. Окрім того, не можемо не згадати про тіньову економіку, яка під впливом економічної лібералізації та глобалізаційних процесів отримала нову хвилю розвитку. Ці складові, на даний момент, не перестають бути одними з найбільш загрозливих.

Відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» наша держава позиціонує себе як країну із орієнтацією на європейські стандарти розвитку. Однак у практичній площині простежуються проблеми збалансованості та захисту митного простору за спрощеної процедури перетину митного кордону та лібералізації умов торгівлі. Митна політика, з нашої точки зору, є єдиним реальним напрямом впливу держави як на зовнішні тенденції розвитку, так і на внутрішні. Характеризуючи систему взаємовідносин між країнами, зазначимо, що світові інтеграційні процеси активно зачіпають митний простір, у якому суспільство реалізує свої інтереси. Функції економічних відносин найбільш яскраво виявляються у митному просторі через їхні суб'єкти (економічно відособлені сторони, що забезпечують здійснення міжнародного обміну), об'єкти (послуги, товари, трудові та матеріально-грошові ресурси, що виступають предметом міжнародного обміну), механізми (сукупність економічних інститутів, що забезпечують здійснення міжнародних економічних відносин). З огляду на це митний простір все активніше перетворюється на площину, де з огляду на дотримання логіки цивілізаційних циклів та відображення специфічних особливостей розвитку окремих країн виявляється процес глобалізації [3].

Тож, спираючись на вищесказане, виділимо основні проблеми формування митного простору України:

1) функціонування нерезультативної системи управління ризиками у процесі здійснення митного оформлення та митного контролю;

2) наявність розбіжностей статистичних даних, зокрема виявляється їхня невідповідність у процесі проведення перевірки достовірності подання інформації суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності;

3) проблемні питання професійної підготовки фахівців з митної справи та недостатнє удосконалення їхніх умінь та навичок, які необхідні для подальшої роботи у митних органах.

Відповідно до окреслених проблем, ми пропонуємо такі дії з їх вирішення:

- розширення напрямів міжнародного співробітництва у митній сфері;
- контроль за дотриманням митного законодавства;
- створення дієвих митних лабораторій;
- впровадження інформаційних технологій у процес митного контролю.

Отже, формування митного простору має здійснюватися не за єдиною глобальною моделлю міжкrajнного митного співробітництва, а на засадах узгодженості інтересів суб'єктів. У рамках дослідження встановлено, що сьогодні наша країна має розробити та впровадити зовнішньоекономічну стратегію, яка має бути спрямована на стабілізацію макроекономічної ситуації в державі, врахування викликів глобального середовища, досягнення цілей сталого розвитку, збалансування митного простору України.

Список використаних джерел:

1. Сидор Г., Савків У. Митний простір України: проблемні аспекти та прагматизм їхнього вирішення. «Економічний дискурс». 2021. №2. С. 40-46.
2. Сидор Г., Кульчицька У. Митний простір в Україні в умовах глобалізації. URL : http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35544/1/2019_%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%9A%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%87%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0.PDF

Кравчук А.С.

Науковий керівник: к. е. н., доц. Голинський Ю. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

На сучасному етапі економічного розвитку будь-якої держави, зокрема і України, важливою складовою є наявність території із чітко визначеними та захищеними кордонами, що передбачає створення системи митного контролю, спроможної забезпечити належну безпеку та захист економічних інтересів країни і тим самим сприяти ефективній співпраці з іноземними партнерами.

Відповідно до статті 4 Митного кодексу України: «Митний контроль - сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм цього Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку» [1].

Статтею 40 Митного кодексу України визначено, що усі товари і транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, підлягають митному контролю. Митний контроль передбачає проведення митними органами мінімуму митних процедур, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань митної справи [1].

Основна мета митного контролю полягає в тому, щоб забезпечити законне переміщення осіб, товарів та транспортних засобів через митний кордон, в тому числі повне та своєчасне адміністрування митних платежів.

Ст. 336 МКУ встановлює, що митний контроль здійснюється безпосередньо посадовими особами органів доходів і зборів шляхом:

1) перевірки документів та відомостей, які надаються органам доходів і зборів під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України;

2) митного огляду (огляду та переогляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення, огляду та переогляду ручної поклажі та багажу, особистого огляду громадян);

3) обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України;

4) усного опитування громадян та посадових осіб підприємств;

5) огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, вільних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться товари, транспортні засоби комерційного призначення, що підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль якої, відповідно до Митного кодексу та інших законів України, покладено на органи доходів і зборів;

6) перевірки обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем;

7) проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів;

8) направлення запитів до інших державних органів, установ та організацій, уповноважених органів іноземних держав для встановлення автентичності документів, поданих органу доходів і зборів [1].

Особливий акцент слід поставити на питанні правопорушень у зазначеній сфері. Так, у процесі реалізації митних правовідносин найбільш поширеними є наступні правопорушення:

- витрачання фінансових ресурсів держави не за цільовим призначенням;
- недоотримання коштів до бюджетів унаслідок фінансових махінацій та правопорушень у процесі перетину митного кордону української держави;
- маніпуляції із цінами та вартістю активів при веденні бухгалтерського обліку;
- недотримання правових норм, які стосуються штатної дисципліни працівників митних органів, а також норм щодо оплати праці;
- завищення обсягів та вартості наданих послуг суб'єктами, зайва оплата за них тощо [2].

Наявність таких порушень свідчить про низьку ефективність системи митного контролю та її неспроможність результативно виконувати свої функції. Ці та багато інших правопорушень є наслідком проблем, які сьогодні наявні в українському суспільстві. Зокрема, йдеться про зловживання митними органами своїми повноваженнями, порушення ними законодавства та недовірність методологічного забезпечення щодо виконання ними своїх функцій [2].

Такі дії призводять до наступного:

- дублювання та виконання паралельних функцій органами митного контролю внаслідок неналежної координації своїх дій та взаємодії між ними;
- внаслідок цього порушення гармонійної роботи між даними інституціями;
- незадовільність профілактичних дій органів митного контролю та недостатня увага до цього;
- неможливість у багатьох випадках результативно реалізувати цілі та завдання митного контролю за рахунок відсутності єдиної інформаційної системи митного контролю;
- організаційна система митного контролю демонструє свою неефективність та громіздкість [2].

Усі перераховані проблеми та правопорушення як їх наслідок породжені багатьма чинниками, основними з яких є:

- незадовільний рівень аналітики в низових ланках інституційного забезпечення здійснення митного контролю в Україні;
- значна безсистемність та невпорядкованість системи митного контролю в Україні, що призводить до надмірної завантаженості митних контролюючих органів різноманітними перевітками та розбалансованості їх діяльності;
- неналежний рівень інформатизації державних органів митного контролю та їх взаємодії;

– відсутність можливості доступу митних органів до необхідних реєстрів, що негативним чином впливає на якість, достовірність та оперативність виконання ними покладених на них завдань;

– попередній, поточний та наступний види митного контролю на даний час не відповідають один одному та не є взаємоузгодженими, що призводить до розбалансованості системи контролюючих органів у митній сфері та відсутності в Україні систематизованого та гармонійного контролю загалом;

– недосконалість нормативно-правового забезпечення усіх процесів, які спостерігаються в національній системі зокрема і в митній сфері та роботі митних органів, функції яких часто повторюються;

– низький рівень методичного, навчального та прикладного забезпечення, брак відповідної літератури, що призводить до труднощів стосовно навчання та підвищення кваліфікації кадрів у сфері митного контролю.

Отже, перспективними напрямками для України у сфері здійснення митного контролю є:

– удосконалення електронного декларування;

– покращення ресурсного забезпечення;

– спрощення процедур митного контролю;

– уніфікація нормативно-правової бази щодо митного контролю у напрямі прозорості діяльності контролюючих органів;

– формування ефективної системи аналізу та управління митними ризиками;

– забезпечення доступності інформації з митних питань;

– запровадження жорсткої відповідальності за порушення митного законодавства як суб'єктами ЗЕД, так і самими працівниками митних органів [3].

Реалізація цих заходів дозволить підвищити рівень дисципліни контролюючих органів, покращити державне управління митним контролем в Україні, привести законодавчу базу у відповідність із міжнародними стандартами, покращити методологічне та інформаційне забезпечення контрольного процесу на державному кордоні та забезпечить високу результативність функціонування митної системи в цілому.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-V / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

2. Красівський О., Товт В. Особливості та проблеми здійснення митного контролю в контексті європейської інтеграції. Аспекти публічного управління. 2021. Том 9. № 1. С. 106-112. URL: <file:///C:/Users/Anna/Downloads/859-Article%20Text-1285-1-10-20210416.pdf>

3. Новосьолова О.С. Система митного контролю в Україні: сучасний стан та орієнтири вдосконалення. Херсонський національний технічний університет. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/140.pdf>

Петріє М.В.

Науковий керівник: к.е.н., доц., Клепанчук О.Ю.

Львівський національний університет імені Івана Франка

СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

На сьогодні наша держава постає перед великою кількістю зовнішніх і внутрішніх загроз, які негативно впливають на стабільність фінансової системи та стан національної економіки загалом. Цікавість цієї теми полягає саме в тому, щоб назвати основні загрози та те як саме вони можуть вплинути на фінансову безпеку країни.

У системі економічної безпеки України важливу роль відіграє її фінансова складова, від рівня якої залежить реалізація національних інтересів та стабільний економічний розвиток. Забезпечення фінансової безпеки набуває особливої актуальності у період фінансово-економічної кризи, оскільки розлад фінансів держави призводить до втрати внутрішньої та зовнішньої платоспроможності, нестабільності національної грошової одиниці, зниженню доходів населення та активів суб'єктів господарювання. [1 с. 56-57]

Ці та інші негативні наслідки кризових явищ в економіці мають місце на сучасному етапі інтеграції України у світове господарство. Відповідно і масштаби цих наслідків можуть бути глобальними: втрата фінансової самостійності у вирішенні соціально-економічних питань та власної фінансової інфраструктури, обмеження доступу держави до зарубіжних ринків. Нагальність підвищення рівня фінансової безпеки зумовлюється також значним зменшенням прибутку підприємств, доходів державного та місцевих бюджетів, надходжень до цільових фондів. [1 с. 57]

На сучасному етапі розвитку України об'єктивно є присутніми як зовнішні, так і внутрішні загрози економічної і фінансової безпеки держави. Особливу роль грають зовнішні загрози. Серед головних причин виникнення внутрішніх і зовнішніх загроз фінансово – економічної безпеки України, слід виділити наступні :

Внутрішні загрози такі як:

- 1) Неадекватна фінансово - економічна політика держави.
- 2) Помилки, зловживання і інші відхилення (безгосподарність, різноманітні економічні злочини, тощо) в управлінні фінансової системи держави.
- 3) Низький рівень соціальної орієнтованості економіки.
- 4) Падіння платоспроможності населення,
- 5) Скорочення ролі внутрішніх соціально-економічних стимуляторів економічного зростання.
- 6) Зростання економічної злочинності, корупції.
- 7) Зростання фінансових втрат в результаті збільшення масштабів і поглиблення соціальної напруженості в сфері економічних відносин.
- 8) Недосконалість механізмів формування економічної політики держави.

Та зовнішні:

- 1) Порушення національних пріоритетів України в області фінансів через просування іноземними партнерами вигідних їм економічних проектів і фінансових програм;
- 2) Формування іноземними партнерами такої структури зовнішньоекономічних зв'язків з Україною, коли остання поступово перетворюється на їх сировинний додаток.
- 3) Зростання зовнішньої фінансової заборгованості України, посилення її залежності від іноземних кредитів.
- 4) Нестабільність економіки. [3 с. 32-33]

Від фінансової безпеки залежить економічна і національна безпеки країни в цілому. І ця залежність дуже проста: відсутність фінансових коштів призводить до недофінансування часом найбільш невідкладні потреб у різних сферах економіки і становить загрозу національній безпеці. Разом з тим ця зовні проста, найбільша загальна взаємозв'язок знаходить конкретне вираження в різних за своїм економічним характер явищах і процесах. Є зворотній зв'язок між фінансовою безпекою країни і її національною безпекою в цілому. [2 с. 138-139]

Підвищення рівня фінансової безпеки держави потребує системних дій, які мають містити в собі механізми у сфері бюджетної та монетарної політики, фондового ринку, а також у сфері регулювання корпоративного сектору економіки тощо. [6 с. 280-281]

Можна запропонувати наступну систему заходів стосовно зміцнення фінансової безпеки України:

- Реформування бюджетної системи (проведення бюджетних реформ на базі наукового обґрунтування та координації дій, стратегії та тактики бюджетування; комплексний підхід до реформування бюджетного процесу на державному, місцевому рівнях та рівні міжбюджетних відносин; підвищення результативності бюджетних витрат; зменшення зовнішнього боргу України)
- Удосконалення монетарної політики (забезпечення потреб економічного зростання країни шляхом лібералізації характеру грошово-кредитної політики; врегулювання рівня монетизації економіки; подолання дефіциту платіжних засобів; подальше збалансування грошового і товарного ринків)
- Удосконалення валютної політики (зменшення рівня доларизації економіки країни засобами проведення політики цілеспрямованої підтримки національної грошової одиниці, стимулювання здійснення операцій із її використанням; оптимізація структури золотовалютних резервів шляхом нарощення в них частки золота)
- Регулювання фондового ринку (створення універсальної національної біржі, яка діятиме на принципах регульованих ринків ЄС та інтегруватиметься у світовий фінансовий простір; забезпечення поетапного створення єдиного центрального депозитарію України з урахуванням світового досвіду інтеграції обліково-фінансової інфраструктури)
- Регулювання страхового ринку (створення фонду гарантування страхових виплат за договорами страхування; введення міжнародних норм корпоративного управління для страховиків; удосконалення системи оподаткування страховиків та операцій перестраховування у перестраховиків-нерезидентів) [6 с. 280-281]

Також варто відмітити, що в умовах пандемії та діджиталізації найбільший вплив справляють такі загрози фінансовій безпеці України, як кіберзлочинність, розгортання спіралі неплатежів, зниження ліквідності банків, зростання бюджетного дефіциту, скорочення обсягу зовнішніх інвестицій. Для протидії цим загрозам потрібно вживати превентивних заходів та створення нового системного підходу до виявлення та протидії негативним чинникам фінансовій безпеці держави. [4 с.76]

Отже, виявлення можливих загроз фінансовій безпеці та розробка заходів щодо їх запобігання або мінімізації їх негативних наслідків мають першочергове значення в системі забезпечення фінансової безпеки України. Загрози в фінансовій сфері держави мають комплексний характер і обумовлені впливом світової фінансової кризи, відставанням в технологічному розвитку, рівень і якість життя населення, відсутністю належних заходів у галузі регулювання процесами перерозподілу власності, неефективним використанням ресурсів, зниженням здатності адекватно протистояти ризикам і викликам, пов'язаним зі зміною кон'юнктури світового ринку, світової глобалізації та інформатизації. [5 с. 228]

Список використаних джерел:

1. Коваленко О. Ю. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ [Електронний ресурс] / О. Ю. Коваленко // *Економіка. Наукові праці. Том 133. Випуск 120.* – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <http://economy.chdu.edu.ua/index.php/1609-7742/article/view/77317>.
2. Зеліско Н. Б. РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ [Електронний ресурс] / Н. Б. Зеліско // *Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Вдосконалення фінансово-кредитного механізму забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій».* – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <http://lnau.edu.ua/lnau/files/zbirnyktez310521.pdf#page=138>.

3. Фінансова безпека як стратегічна складова економічної безпеки України [Електронний ресурс] / Г.А. Смоквіна // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 3 (13). – С. 30-36. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n3.html>
4. Маслій О. А. ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19 ТА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ [Електронний ресурс] / О. А. Маслій, А. П. Максименко. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/8776/1/23.pdf>.
5. Снігур Л. П. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ [Електронний ресурс] / Л. П. Снігур // ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ III Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України». – 2020. – Режим доступу до ресурсу: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4635/1/4395_IR.pdf#page=227.
5. Луцик-Дубова Т. О. Основні пріоритети зміцнення фінансової безпеки України [Електронний ресурс] / Т. О. Луцик-Дубова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, 2012, вип. 22, ч. II. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Npkntu_e_2012_22\(2\)_48.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Npkntu_e_2012_22(2)_48.pdf).

Прокопчук В.О.

Науковий керівник: к. е. н., доц. Голинський Ю. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Система митного контролю є важливим засобом забезпечення економічної безпеки держави в правовому та економічному контексті, що дозволяє переважати національні інтереси Української держави. Відповідно формується митна система країни, і влада має відігравати важливу роль у цьому процесі. Відповідно, необхідно покращити адміністрування митного контролю в Україні. Це робить особливо актуальним вирішення проблеми організації та проведення митного контролю. Проблеми функціонування митниці розробляють такі вчені, як Білуха М., Гупанова Ю., Крисоватий А., Мартинюк В., Микитенко Т., Пашко П. та інші.

Міжнародно-правова база співпраці між Україною та Європейським Союзом бере свій початок з 1991 року, коли міністр закордонних справ Нідерландів, який на той час головував у Європейському Союзі, офіційно визнав незалежність української держави.

Завдяки інтеграційним процесам стратегічні плани розвитку митної справи в Європейському Союзі та членства (включно з Україною) викладені в Митних планах ЄС із визначенням певних стандартів: цілісна та стабільна система митного законодавства; механізм співпраці митних органів з національними та міжнародними правоохоронними органами; впровадження новітніх інформаційних технологій на митниці; спрощення митних процедур; механізм ідентифікації митних ризиків; ефективність митного контролю та аудиту ex-post як форм митного контролю.

Зрозуміло, що спільні кордони України та ЄС означають, що відносини між сторонами повинні встановлюватись у сфері транскордонного співробітництва. Основою митної політики є нормативно-правова база, яка покликана регулювати питання щодо встановлення митних зборів, перетину товарів на митному кордоні, встановлення митних тарифів та забезпечення митного регуляторного співробітництва.

Усі товари, що перетинають митний кордон України, та комерційні транспортні

засоби перебувають під митним контролем».[4]

У сучасних умовах відбуваються незворотні процеси інтеграції економічної системи України в міжнародну фінансово-економічну систему, і в дусі цього в країні реалізуються ринкові умови, трансформуються економічні відносини між суб'єктами. Особливу увагу слід приділити питанню порушень у цій сфері. Таким чином, при здійсненні митних відносин найбільш поширеними є такі злочини:

- нецільове використання державних фінансових ресурсів;
- перерахування коштів до бюджету внаслідок фінансових махінацій та злочинів, скоєних під час перетину митного кордону Української держави;
- маніпулювання ціною та вартістю активів у бухгалтерському обліку;
- недотримання законодавчих норм щодо дисципліни працівників митниці та щодо нормативів оплати праці;
- збільшення обсягів та вартості послуг, що надаються суб'єктами, переплата їм тощо.

Ці та багато інших злочинів є наслідком проблем українського суспільства. Зокрема, митні органи зловживають своїми повноваженнями, порушують законодавство та неефективно підтримують свою методичну роботу. Наступні дії призводять до:

- дублювання та виконання паралельних функцій органами митного контролю через неналежну координацію їх діяльності та взаємодії між ними;
- наслідок порушення злагодженої роботи між установами;
- недостатні профілактичні заходи та недостатня увага з боку органів митного контролю;
- неможливість ефективного досягнення цілей і завдань митного контролю у багатьох випадках через відсутність єдиної інформаційної системи митного контролю;
- організаційна система митного контролю показує свою ефективність і складність.

Наприклад, ми можемо взяти до уваги права та повноваження митних та податкових органів, які регулюються статтею 20 Податкового кодексу України. Правові норми щодо прав цих органів є нечіткими, що означає, що права контролюючих митних органів не можуть бути чітко врегульовані. Це свідчить про необхідність удосконалення адміністрування митного контролю шляхом вдосконалення законодавства.

Кадрове питання є одним з найактуальніших і вимагає ґрунтовного підходу до вирішення багатьох проблем. Зокрема, йдеться про залучення кваліфікованої робочої сили у сфері митного контролю, що ускладняється такими факторами, як умови праці, особливості відряджень та їх оплати, оплата та інші проблеми. Низький рівень методичного, навчально-прикладного забезпечення та відсутність відповідної літератури ускладнюють підготовку та перепідготовку працівників у сфері митного контролю.

Удосконалення адміністрування митного контролю в Україні необхідно здійснювати у прямій співпраці з громадськістю, щоб запобігти частим порушенням, таким як поширення схем незаконної торгівлі товарами та контрабанди, за допомогою яких ті, хто порушує митні кордони, отримує прибуток. Слід також наголосити, що її необхідно вивести з тіні торгівлі товарами, що імпортуються з-за кордону. Як ми можемо побачити на Графіку 1. Обсяг різко скоротився в 14-15 роках у зв'язку з початком військової агресії Росії та закриттям великої частини кордонів через військові дії. Але з часом через погіршення політичної та економічної ситуації доля тіньового обігу знову стала рости. Це можна пов'язати з низьким рівнем життя людей які хочуть купляти продукти дешевше та підприємцями які намагаються вижити в умовах економічної кризи яка загострилась внаслідок пандемії.

Графік 1

Створено автором за даними «Асоціації підприємств інформаційних технологій України»

З метою захисту держави та населення від цих протиправних дій необхідно:

- засвоїти кращі практики та досвід розвинених країн у цій справі;
- застосування в практиці митного контролю стандартів, затверджених митними та податковими органами розвинених країн;
- на цій основі розроблення та обґрунтування використання компонентів, які будуть використовуватися в процесі митного контролю в Україні;
- узгодження контрольних підходів з метою підвищення ефективності контрольних заходів на митній території без урахування реалізаційних чи адміністративних витрат, пов'язаних із виконанням функцій та завдань контролюючих органів.

Слід наголосити, що проблемою є ефективна координація органів митного контролю та прискорення виконання контрольних процедур. Це вимагає гармонізації української законодавчої бази з міжнародними стандартами.

– Перш за все, після визначення питань попереднього митного контролю необхідно ввести відповідні зміни до законодавчої бази Української держави. Ці зміни мають бути узгоджені з нормативним законодавством, прийнятим Держфінслужбою України та іншими контролюючими органами. Водночас необхідно впроваджувати технологічні схеми та алгоритми для здійснення митного контролю відповідно до цієї проблеми.

- З метою вдосконалення механізму впровадження попереднього митного контролю акцентувати увагу на необхідності проведення круглих столів, семінарів та інших професійних тренінгів для працівників оперативних підрозділів органів митного контролю в оперативних підрозділах.

- У контексті євроінтеграційних зусиль України необхідно посилити митний контроль за прикордонним переміщенням продовольчих товарів. З цією метою працівники митниці повинні виконувати конкретні завдання, пов'язані з безпекою товарів, що перетинають митний кордон.

- Поліпшити взаємне співробітництво та комунікацію та координувати діяльність органів митного контролю напередодні європейської інтеграції.

– На державному рівні питання обміну інформацією між органами митного контролю та розробки та використання спеціальних електронних баз даних необхідно вирішувати з урахуванням інформаційних, матеріально-технічних, організаційно-правових передумов.

- Запровадити стандарти функціонування електронного уряду та впровадження електронної комерції в українській державі відповідно до поточної

роботи на рівні Верховної Ради, Уряду та Державної фінансової служби України.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що вдосконалення адміністрування митного контролю України потребує пильної уваги та впровадження на державному рівні наступних заходів, які допоможуть ефективніше виявляти порушення у розслідуваній сфері, розробляти методи та підходи для усунення та мінімізації їх, які виникають у ході правопорушень:

- покращити забезпечення ресурсами митного контролю в Україні;
- оптимізація повноважень і функцій контролюючих органів і на цій основі вдосконалення організаційного забезпечення системи митного контролю в цілому;
- організувати роботу митної служби таким чином, щоб вона могла швидко, ефективно та належно реагувати на виклики населення та забезпечити належні контрольні процедури щодо охорони державного кордону;
- стандартизація нормативно-правової бази митного контролю з метою забезпечення прозорості контролюючих органів.

Таким чином, реалізація запропонованих заходів дозволить удосконалити державне управління митним контролем в Україні, підвищити дисципліну контролюючих органів, привести законодавство у відповідність до міжнародних стандартів, покращити методичне та інформаційне забезпечення процесу прикордонного контролю та покращити чисельність українських митників. Запропоновані заходи необхідно реалізовувати комплексно – тільки так можна досягти найкращих результатів.

Список використаних джерел:

- 1.Вакульчик О.М. Використання досвіду ЄС у розбудові системи законодавчого та методичного забезпечення митного контролю в Україні. *економіка*. 2012. № 2. 11–22.
- 2.Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними згідно із Законом України від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV. Київ: Видавництво Скіф, 2006. 48 с.
- 3.Мартинюк В. П. Про доцільність використання терміну «державна митна система». *Митна безпека*. 2010. № 2. Серія «Економіка». 144-145.
- 4.Митний кодекс України, 13 березня 2012 р. Офіційний вісник України. 2012. № 32. ст.1175
- 5.Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур від 18 травня 1973 р. (Київська конвенція). URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/en/995_643/стор.
- 6.Регламент (ЄС) № 450/2008 Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2008 року про створення Митного кодексу Співтовариства (Модернізований Митний кодекс). Офіційний журнал Європейських Співтовариств. L 145, стор 67.

Стеблик Н. В.

Науковий керівник: к. е. н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової трансформації бюджетні фінанси є одним із найважливіших регуляторів соціально-економічних процесів у суспільстві. Його метою було і буде забезпечення соціальних та економічних потреб держави відповідно до закріплених за нею у Конституції України функцій, а також вплив на різні напрями розвитку економіки, соціально-культурної сфери, соціального захисту населення.

Роль і значення фінансування підприємств визначається моделлю фінансових відносин у суспільстві. Оскільки в Україні третина ВВП розподіляється через бюджет, можна стверджувати, що бюджетне фінансування займає провідне місце в системі фінансування суспільних потреб. Тому одним із найважливіших завдань сучасної фінансової науки і практики є посилення активного впливу цієї форми фінансування на всі аспекти соціально-економічного розвитку.

Згідно зі ст. 2 Бюджетного кодексу України бюджет – це план формування та використання фінансових ресурсів органами державної влади та органами місцевого самоврядування [1].

Бюджетне фінансування розглядалося в роботах таких вчених як В. А. Гуртів, Ю. А. Крохина, С. В. Сігова та ін., в яких бюджетне фінансування визначається як «Безповоротне використання державних коштів, які надаються в розпорядження підприємств, організацій і установ для здійснення їх статутної поточної діяльності».

Вітчизняні вчені в економічній літературі розглядають бюджетне фінансування у широкому та вузькому сенсі. Широке тлумачення цього фінансування стосується визначення його місця та ролі в регулюванні соціально-економічних процесів. У більш вузькому розумінні бюджетне фінансування розглядається з боку держави як форма бюджетного механізму, а з боку суб'єктів господарювання – як форма фінансового забезпечення.

В. Г. Дем'янишин вважає, що бюджетне фінансування – це сукупність грошових відносин, пов'язаних з розподілом і використанням коштів централізованого грошового фонду держави, які реалізуються шляхом безповоротного й безоплатного надання бюджетних коштів юридичним і фізичним особам на проведення заходів, передбачених бюджетом [2, с. 46].

Основним ядром бюджетного фінансування є те, що воно встановлює грошові відносини, що виникають між державою, з одного боку, та підприємствами усіх форм власності, а з іншого, спрямовані кошти на підвищення рівня життя та задоволення соціальних потреб, забезпечення реалізації інших заходів уряду. Своєчасність і повнота фінансування багато в чому залежать від рівня наповнюваності грошовими коштами бюджету.

У теорії та практиці бюджетного фінансування важливе значення має правильний вибір й обґрунтування відповідних його форм. У науковій літературі зустрічаються різні підходи до вирішення цього питання. Так, наприклад, О. Василик виділяє чотири форми бюджетного фінансування, зокрема, кошторисне фінансування, державне фінансування інвестицій, надання дотацій, надання субвенцій і субсидій; В. Загорський, О. Вовчак, І. Благун, І. Чуй – теж чотири але інші за змістом (проектне фінансування, бюджетні кредити, кошторисне фінансування, бюджетні трансферти) ; Л. Сафонова, В. Опарін – бюджетні інвестиції, бюджетні кредити, кошторисне фінансування, державні трансферти; О. Романенко – вісім форм: кошторисне фінансування бюджетних програм – закладів, установ і організацій бюджетної сфери; трансфертів населенню; бюджетних кредитів юридичним особам; субвенцій і субсидій фізичним і юридичним особам; бюджетних інвестицій у статутні капітали діючих або новостворюваних юридичних осіб; бюджетних позик державним позабюджетним фондам; міжбюджетних трансфертів; кредитів іноземним державам [2, с. 38].

Одна із форм бюджетного фінансування - бюджетні інвестиції. Вони можуть здійснюватися у вигляді фінансування державних капітальних вкладень, проектного фінансування конкретних інвестиційних проектів, придбання частки акцій чи прав участі в управлінні підприємством. У процесі ринкових перетворень ця форма, на нашу думку, повинна використовуватися, у першу чергу, для

структурної перебудови економіки, створення потужної матеріально-технічної бази для соціально-культурної сфери, оборони країни та управління.

Ще однією формою бюджетного фінансування є надання державних трансфертів через державне субсидювання (державні субсидії, державні субвенції, державні дотації) та державну допомогу населенню. Державні дотації – це форма бюджетного фінансування, що застосовується для виділення грошових коштів з державного та місцевих бюджетів планово-збитковим підприємствам і організаціям для збалансування їх фінансових планів. Дотації також можуть надаватися з вищого бюджету нижчим за відповідних умов (при перевищенні видатків над доходами) для забезпечення виконання ними своїх функцій без обмеження сфери використання коштів. Субвенція – це виділення коштів місцевим органам влади з боку держави. На відміну від дотацій, субвенція спрямовується на фінансування певних заходів, програм, проектів і за наявності частки власних джерел фінансування місцевих бюджетів. Вона підлягає поверненню у разі її нецільового використання. Субсидії – це невідплатні поточні виплати підприємствам, організаціям, які не передбачають компенсації у формі спеціально обумовлених виплат або товарів і послуг в обмін на проведені платежі, а також видатки, пов'язані з відшкодуванням збитків державних підприємств.

Також ще однією формою бюджетного фінансування є кошторисне фінансування, яке має свої переваги і недоліки. Серед переваг слід зазначити, що цей метод забезпечує узгодженість прибуткової та видаткової частин кошторису. Також кошторисне фінансування передбачає суворий і постійний фінансовий контроль за використанням коштів.

Процес бюджетного фінансування регулюється Бюджетним кодексом України, який базується та здійснюється на основі наукових засад.

При формуванні цих принципів доцільно спиратися на принципи фіскальної політики, оскільки бюджетне фінансування є інструментом їх реалізації. У теорії та практиці бюджетного фінансування особливе значення має правильний вибір та обґрунтування відповідних форм.

Отже, основною суттю бюджетного фінансування є те, що воно встановлює грошові відносини, що виникають між державою, з одного боку, та підприємствами усіх форм власності, а з іншого, спрямовані кошти на підвищення рівня життя та задоволення соціальних потреб, забезпечення реалізації інших заходів уряду. Своєчасність і повнота фінансування багато в чому залежать від рівня наповнюваності грошовими коштами бюджету.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Дем'янишин В. Бюджетне фінансування та його особливості в сучасних умовах / В. Дем'янишин // Світ фінансів. – 2007. – Випуск 2(11). – С. 34–48.

Цимбал К.В.

Науковий керівник: к. е. н., доц. Сич О.А.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПОДАТКОВА АМНІСТІЯ: ПОНЯТТЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ. УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

В Україні почав діяти Закон України №1539-IX “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання детінізації

доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження одноразового (спеціального) добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету” від 15 червня 2021 року, який запускає так звану податкову амністію, що триватиме з 1 вересня 2021 до 1 вересня 2022 року.[1] Передумовами амністії, є, зокрема, наступні:

- необхідність запровадження подальших кроків у боротьбі з розмиванням податкової бази і переміщенням прибутків за кордон (виконання плану BEPS);
- значний обсяг тіньової економіки - за розрахунками Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України у 2019 році рівень тіньової економіки склав 29% від обсягу офіційного ВВП, у 2020 році – 30%, а за три квартали 2021 року - 31%[2];
- створення умов для налагодження автоматичного обміну фінансовою інформацією, що дасть змогу якісно застосовувати, зокрема, правила оподаткування контрольованих іноземних компаній.

Спеціальне декларування - це добровільна процедура і покарання за неподання не передбачено. Однак, з огляду на плановане введення непрямих методів контролю доходів (тобто оцінки доходу на підставі витрат, які несе платник податків), в майбутньому відсутність задекларованих раніше доходів і активів може зіграти не на користь платника податків. Якщо ж обсяг задекларованих раніше доходів значно нижче вартості активів, то доцільно розглянути можливості одноразової спеціальної декларації.

Амністії підлягають доходи і активи, які були придбані в будь-який період до 1 січня 2021 року на кошти, які раніше не задекларовані відповідно до податкового або валютного законодавства. З урахуванням строків давності у кримінальних злочинів період накопичення активів повинен покривати останні 15 років.

Активами вважаються грошові кошти, майно та майнові права декларантів фізичних осіб - тобто громадян України та іноземців, які проживали в Україні і, відповідно, були податковими резидентами України на момент придбання активів. Також особи повинні будуть сплатити одноразовий збір: 5% щодо активів, розміщених на рахунках українських банків; 9% для розміщених за кордоном; 2,5% щодо вартості держоблігацій, придбаних у період з 1 січня 2021 року до 20 червня 2022 року.

Не можуть бути задекларовані активи, які декларант отримав внаслідок злочинів, не пов'язаних з оподаткуванням, валютним або антимонопольним (захист економічної конкуренції) законодавством - крадіжки, посадові злочини, тероризм та інші. Декларантами не можуть бути особи, які з 1 січня 2005 року були державними службовцями. Крім чиновників, скористатися податковою амністією не зможуть особи, проти яких Україна запровадила санкції, а також неповнолітні, недієздатні особи, які перебувають на утриманні в інших осіб чи держави.

Не зважаючи на те, що українці вже задекларували понад 150 мільйонів гривень, з яких майже 7 мільйонів – податки, що надійшли у бюджет, існує велика ймовірність, що громадяни почнуть ухилятися від сплати належних відсотків[3]. Фактично, від податкової амністії у бюджеті України з'явиться додаткове джерело фінансування на доволі обмежений проміжок часу. Однак, у довгостроковій перспективі, амністія може демотивувати вплинути на сумлінних платників податків, їх соціальну відповідальність та податкову дисципліну. Як показує світовий досвід, факт проведення амністії зачасти є причиною нижчої сумлінності платників податків після її проведення. Те саме можливо заключити про повторювані амністії, які після проведення першої можуть спричинити спад економіки та бути неефективними. Причина досить проста. Якщо громадяни певної країни очікують, що передбачаються наступні амністії, в них не буде достатньо мотивації вчасно декларувати майно чи сплачувати податки в установлені законодавством строки, як і не буде мотиву

скористатися умовами найближчої податкової амністії в розрахунку на майбутні амністії з більш вигідними умовами.

Наприкінці 2020 року чергова амністія стартувала у Туреччині, з запланованою датою завершення декларування 30 червня 2021 року. Для Туреччини це вже шоста амністія з 1998 року. Амністія стартувала з метою залучення активів до Туреччини, які можуть перебувати як у Туреччині, так і за кордоном, з метою легалізації їх з нульовим податком. На відміну від «нульового декларування» в Україні, де об'єктами декларування можуть бути лише фізичні особи, в Туреччині амністією можуть скористатися також і юридичні особи[2].

Цікавим є також досвід амністій в США. Жодного разу в США не проводилося амністій на федеральному рівні, усі податкові амністії проводились на рівні штатів. Найуспішнішими вважаються досвід декларування в економічно значущих штатах Нью-Йорк та Каліфорнія.

Так званий «Закон про білий капітал», запроваджений в Аргентині у період із 25 липня 2016 р. по 31 березня 2017 р., передбачав наступне: якщо основна ставка податку на доходи в Аргентині складала 35%, в рамках амністії пропонувалися понижені ставки за прогресивною шкалою залежно від вартості декларованих активів: 0%, 5% та 10% (у разі термінового декларування)/15% (у разі більш пізнього декларування). В Україні, як бачимо із Закон №1539, ставки спеціального збору за одноразове декларування передбачені на рівні 5% (для активів всередині країни) та 9% (для зарубіжних активів), що базово схожі на рівень ставок за Аргентинським сценарієм. Окрім того, в рамках амністії в Аргентині спеціальний податок не застосовувався до платників, які використали задекларовані кошти, зокрема на придбання державних облігацій внутрішньої позики (емітованих у доларах США) зі строком погашення три або шість років[2].

Італія в рамках податкової амністії також мотивувала декларантів або сплатити відповідний відсоток від вартості задекларованого майна, або придбати державні цінні папери на певну суму, що звільнило б декларантів від сплати податку на задеклароване майно та надавало їм додаткові гарантії[1]. Закон №1539 передбачає подібну «стимулюючу» умову, а саме – застосування пониженої ставки спеціального збору у розмірі 2,5% до номінальної вартості державних облігацій України з терміном обігу більше ніж 365 днів без права дострокового погашення, придбаних декларантом у період з 1 січня 2021 року до 20 червня 2022 року.

Отже, в Україні, на зразок Аргентини та Італії, через певний механізм кредитування економіки (придбання ОВДЗ є класичним способом інвестування в країну) запропоновані пільгові умови одноразового декларування (2,5%) у порівнянні зі стандартними умовами.

Найбільш вдалим прикладами проведеної амністії за обсягом податкових надходжень за останнє десятиріччя можливо виділити наступні:

- Аргентина 2016 - 2017. Обсяг легалізації доходів – 116,8 млрд дол. США, обсяг податкових надходжень – 9,65 млрд дол. США;
- Італія 2015. Обсяг легалізації доходів – 60 млрд євро, обсяг податкових надходжень – 4,4 млрд євро;
- Індонезія 2016 - 2017. Обсяг легалізації доходів – 366 млрд дол. США, обсяг податкових надходжень – 8 млрд дол. США[2].

Отже, ідея податкової амністії є перспективною, проте важливо створити чіткий регламент планового введення непрямих методів контролю доходів, щоб декларанти чітко усвідомили, що це остання амністія на найближчі роки і краще скористатися нею зараз, аніж мати певні труднощі з податковою службою у майбутньому. Так само і в бюджет надійде більше коштів після запровадження такої процедури.

Список використаних джерел:

1. Закон України про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження одноразового (спеціального) добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету / Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1539-20#Text>
2. Оксана Олехова. Уроки податкової амністії: досвід яких країн знадобиться Україні / Портал новин URL: <https://mind.ua/openmind/20226065-uroki-podatkovoyi-amnistiyi-dosvid-yakih-krayin-znadobitsya-ukrayini>
3. Офіційний телеграм канал Данила Гетьманцева URL: <https://t.me/getmantsevdanil/2009>

Юсковець І.М.

Науковий керівник: к. е. н., доц. Клепанчук О.Ю

Львівський національний університет імені Івана Франка

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА - ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Сьогодні Україна стикається з багатьма факторами, які перешкоджають ефективному функціонуванню економіки і загрожують її безпеці. Одним із таких факторів є тіньова економіка, яка є головною загрозою економічній безпеці України. Тіньова економіка виступає не тільки і не стільки причиною, скільки наслідком деформації легальної економіки, адже реалізовує себе через негласні і незаконні канали, що дозволяє одержувати прибутки за рахунок інших сфер діяльності, використовуючи незаконні методи: ухилення від оподаткування, злочинство, екологічний вандалізм, випуск шкідливих для здоров'я людей товарів, тощо. Звідси, тіньова економіка – це не контрольоване суспільством виробництво, обмін, розподіл.

Проаналізувавши погляди науковців: О. М. Подмазко, Т. В. Момот, О. М. Ващенко, можна визначити причини тінізації економіки:

- неефективна державна політика в економічній сфері, недосконала податкова політика;
- недостатнє врахування специфіки трансформаційного періоду в сфері економіки країни при грошово-кредитному регулюванні;
- недосконалість судової системи, некомпетентне використання бюджетних коштів та надмірне фінансування апарату чиновників [1].

Щодо України, то зараз ускладнились умови економічної діяльності, через поширення COVID-19 і, відповідно, внаслідок поширення протиепідемічних заходів зменшились ризики втрати ресурсів, що і спричинило зростання тонізації економіки. Рівень тіньової економіки в Україні визначається Науково-дослідним інститутом статистики Державної служби статистики України разом із Міністерством економіки. У 2020 році рівень тіньової економіки за попередніми розрахунками становив 30% обсягу офіційного ВВП, що на 3 в.п. перевищує рівень 2019 року). Про це йдеться у публікації Мінекономіки. Так, у 2019 році рівень тіньової економіки становив 27% ВВП. Водночас, зауважують у відомстві, таке зростання є меншим порівняно зі зростанням упродовж попередніх кризових періодів, що свідчить про неординарність проявів коронакризи. А саме, йдеться про часткову зміни патернів людської поведінки, які змінили канали тінізації та обмежили можливості для тінізації, заблокували традиційні канали за недостатньою, наразі, поширеністю нових [2].

Серед найсуттєвіших факторів тіньової економічної діяльності в Україні слід виділити: неповноцінність функціонування ринкового середовища; неефективне податкове адміністрування; недосконалість бюджетної політики; структурні деформації на ринку зайнятості; високий рівень корупції.

Таким чином, наведені вище причини існування та розвитку тінізації економіки мають такі основні негативні наслідки:

- зменшення обсягів надходжень податків до бюджету;
- складність управління економікою країни через відсутність коректних статистичних даних про економічні процеси;
- зниження рівня інвестиційної активності всередині держави та зменшення інтересу зовнішніх потенційних інвесторів через недостатню прозорість та відкритість функціонування економічної системи;
- підвищення рівня корумпованості суспільства через зрощування державного апарата з підприємницькими структурами, а також формування їхніх ділових відносин поза межами правового поля [3].

Україна за даними [4] стала європейським лідером за обсягом тіньової економіки випередивши весь Євросоюз. Такі наслідки масової корупції, всесилля фіскальних органів і поганої історії. Згідно з розрахунками Фрідріха Шнайдера частка тіньової економіки в Україні сягнула у 2011 році 44,1 % офіційного ВВП. Водночас Міністерство економічного розвитку і торгівлі України дає свою оцінку – 34 % ВВП за цей рік. Видання пише, що навіть приблизні підрахунки дозволяють зробити висновок: через найвищий в Європі рівень «тінізації» ринку український бюджет недоотримує мільярди гривень, необхідні в розпал економічних негараздів. Шнайдер бачить кілька причин українського тіньового «дива». «Основні причини – відсутність справжньої ринкової економіки. Культура хабарництва і кумівства, а не вільна конкуренція, диктують свої умови. Тіньова економіка – це спосіб бізнесу звільнити себе від корупції та тиску влади», – говорить він [5].

Більш деталізований перелік факторних сегментів, які розкривають причини існування та зростання обсягів тіньової економіки в Україні, наводить у своїй праці О. В. Скорук [6]. Це:

- затяжна соціально-економічна криза в країні;
- існування організованої економічної злочинності, корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування;
- наявність позабанківського грошового обігу;
- складність та хаотичність податкового законодавства;
- недосконалість чинного законодавства у сфері забезпечення національної безпеки;
- діяльність криміногенної банківської системи;
- тіньова психологія та тіньова мораль нашого суспільства [6].

Отже, можна зробити висновок, що наявність тісного взаємозв'язку між тіньовою економікою та рівнем економічної безпеки підтверджено. Неповноцінне функціонування ринкових механізмів, неефективне податкове адміністрування, незбалансована державна регуляторна та бюджетна політика, проблеми на ринку зайнятості, недоліки в діяльності судів та правоохоронних органів, всеохоплююча корупція є головними чинниками тінізації економіки в Україні. Тіньова економіка є причиною поглиблення наявних в економіці дисбалансів, залишаючись одним з найбільших викликів економічній безпеці держави, тенденції зміни яких сьогодні та в подальшому визначатимуть сценарії розвитку економіки країни.

Список використаних джерел:

- 1.Шевчук І.В. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2016. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1176>.(дата звернення 24.11.2021)
- 2.У 2020 році частка тіньової економіки сягнула 30% ВВП : веб-сайт URL:<https://www.epravda.com.ua/news/2021/06/29/675428/>(дата звернення 24.11.2021)

3. Момот Т.В. Тіньова економіка як загроза економічній безпеці України. 2018. Вип. 15 URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/27.pdf (дата звернення 24.11.2021)
4. Україна стала європейським лідером за обсягом тіньової економіки URL: http://www.newsru.ua/finance/23nov2012/tenn_2.html
5. М.П. Денисенко, С.В. Бреус Економічна безпека держави та заходи протидії «мінізації» економіки URL: https://knutd.edu.ua/publications/pdf/Ukrainian_editions/Denisenko2015052209.pdf
6. Гузенко О.П., Кадала В.В. Тіньова економіка як факторний сегмент загрози рівню економічної безпеки URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/07%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/07%20(1).pdf)

Яковець І.В.

Науковий керівник: к. е. н., доц. Клепанчук О.Ю

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВА

Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, вдосконалення його виробничого потенціалу, забезпечення всіх форм інвестування. Поряд з цим, прибуток як результативний показник господарської діяльності є базою для обчислення і аналізу важливих фінансових показників: прибутковості, стійкості економічного зростання підприємства, встановлення стадії його життєвого циклу тощо. Без реально встановленої величини прибутку провести аналіз фінансового стану підприємства і зробити з нього об'єктивні висновки неможливо. [1]

Фінансова безпека є основним елементом системи економічної безпеки. У свою чергу фінансова безпека є системою/підсистемою, що включає свої елементи протистояння фінансовим погрозам. Однією з основних погроз фінансової безпеки є інфляція. Під інфляцією розуміють загальне підвищення цін, яка завжди супроводжується знецінюванням грошей. [2]

Основні причини виникнення інфляції:

- 1) непродумана політика центрального банку;
- 2) незбалансованість державних видатків і прибутку;
- 3) кредитна експансія;
- 4) інфляційно небезпечні інвестиції;
- 5) переважання в ринкових структурах олігопольних ринків [3].

Вплив інфляції на фінансовий стан підприємства проходить внаслідок таких моментів:

- 1) ерозія капіталу внаслідок неможливості значного нагромадження підприємством грошових коштів для оновлення своїх основних фондів;
- 2) знецінення доходів підприємства і формування додаткових потреб у збільшенні фонду споживання керівництво кожного підприємства прагне зберегти реальний рівень оплати праці;
- 3) заниження собівартості продукції в результаті заниження вартості матеріалів і внаслідок амортизаційних відрахувань;
- 4) заниження вартості активів на підприємстві.

незначні інфляційні процеси практично не мають впливу на фінансовий стан підприємства та його звітність.

Невелика інфляція є допустимою і навіть корисною, бо сприяє зростанню

активності власників грошей, примушує вкладати їх у прибуткову справу, оскільки гроші, що лежать без руху, втрачають цінність. Висока інфляція негативно впливає на весь виробничий процес і чим вищі темпи інфляції, тим більшим є ступінь відхилення як активу, так і пасиву балансу підприємства (відхилюються усі основні фінансові результати діяльності підприємства). Інфляція знецінює всі доходи й надходження підприємства. [4]

Сьогодні науково обгрунтована система протистояння інфляційним процесам на рівні держави й підприємства не розроблена. Державного діючого механізму стримування цін і ринкові механізми, що вимагають від держави забезпечення певних умов, також поки не працюють. Розробка системи фінансової безпеки підприємства, вимагає попереднього моніторингу факторів інфляції і їхніх впливів на фінансову безпеку підприємства. Забезпечення фінансової безпеки підприємств, на мою думку, не повинне бути питанням, що вирішується винятково силами самих підприємств. У цей час, як показує аналіз, підприємства, незалежно від рівня підвищення цін і їхніх факторів, забезпечують свою фінансову безпеку шляхом підвищення продажних цін. Незахищеною залишається людина — кінцевий споживач цін і джерело відшкодування наслідків інфляції. [5]

Оптимізація роботи підприємства в умовах інфляції полягає в тому, щоб підприємство не втрачало свого потенціалу, прибутковості та не створювало інфляційного прибутку, шляхом вилучення з обороту коштів. Для цього потрібно вміти прогнозувати необхідний рівень оборотних коштів та виявляти негативні фактори, що можуть на них вплинути. [6]

Список використаних джерел:

- 1. Аналіз впливу інфляції на величину прибутку підприємства URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/4812/1/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%20%D0%B2%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%83%20%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%8F%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%83%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0.pdf>*
- 2. Вплив інфляційних процесів на фінансову безпеку підприємства. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2009/6.pdf*
- 3. Основні причини виникнення інфляції. URL: <https://buklib.net/books/33909/>*
- 4. Вплив інфляційних процесів на фінансову безпеку підприємства URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/13248/1/239_Cimbljuk_604-607_69.pdf*
- 5. Вплив інфляційних процесів на фінансову безпеку підприємства URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2009/6.pdf*
- 6. Вплив інфляційних процесів на фінансову безпеку підприємства URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/13248/1/239_Cimbljuk_604-607_69.pdf*